

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

Vanaf 1 december is het weer mogelijk om met een ontheffing ganzen van schadegevoelige percelen te verjagen. Ook met het geweer! In dit nummer veel aandacht voor dit onderwerp.

Op pagina 14 en 15 leest u hoe de zwanen bij Nijkerk de dupe worden van zogenaamde schadebestrijding.

Verder wordt in dit nummer aandacht besteed aan het toezicht op de jacht door de AID, dat door bezuinigingen dreigt te verdwijnen en aan het opnieuw vogelvrij verklaren van kraaiachtigen.

INHOUD

- 4 **Harm Niesen: De faunabeheerplannen komen eraan!**
Naar een verantwoord faunabeheer? Na twee jaar Flora- en faunawet zal eindelijk duidelijk worden op welke manier de faunabeheerseenheden onze fauna het best denken te kunnen beschermen.
- 5 **Pauline de Jong: Kraaiachtigen vogelvrij** Brief aan de minister van LNV waarin De Faunabescherming uitlegt waarom de beschermde status van zwarte kraai en kauw niet moet worden.
- 8 **Niko Koffeman: N ü t o p i a** Nieuw! Een dieren- natuur & milieu- omroep. Pleidooi voor de oprichting van een nieuwe omroep.
- 10 **Rita Stockmann: Ganzenjacht in Nederland** Ondanks het feit dat de jacht op ganzen niet leidt tot schadevermindering blijft de minister van LNV de Flora- en faunawet ten spijt, de jagers stimuleren ganzen (ook met het geweer) te bestrijden.
- 14 **Bert van de Kruk: De zwaan heeft het gedaan** Hoe onder het mom van schadebestrijding in de polder Arkemheen bij Nijkerk de plezierjacht gewoon doorgaat.
- 16 **AJ. Cnoop-Koopmans & Jan Bouterse: Themadag Flora- en faunawet van de KNNV** Inleiding en verslag van de themadag over de Flora- en faunawet die op 15 november jl. werd georganiseerd door de KNNV.
- 20 **Gerard Ellenbroek: In m e m o r i a m Lee Backbier** Ter nagedachtenis aan de onlangs overleden Zuid-Limburgse zoogdierkenner en faunabeschermer.
- 20 **Jan Bouterse: Over faunabeschermers, dierenactivisten en terroristen** De jagers- en boerenlobby in de politiek probeert de angst voor terreuraanslagen te misbruiken door het criminaliseren van dierenactivisten uit eigenbelang.
- 22 **De buit van Vos(s)** Vaste rubriek.
- 23 **Redactie: Jagers krijgen vrij spel** Door de steeds verdergaande bezuinigingen bij de AID en door tijdgebrek en desinteresse bij de politie dreigt het toezicht op de naleving van de Flora- en faunawet vrijwel geheel te verdwijnen.
- 24 **Redactie: Amfibievriendelijk bouwen** Hoe de ideeën uit het vorig jaar in Argus verschenen artikel over de rioolput als valkuil voor amfibieën de basis vormden voor een prijs voor Duurzaam bouwen.

Omslag Ganzen staan in deze Argus volop in de belangstelling. Ondanks alle mooie beloften en afspraken blijft het schieten op deze dieren gewoon doorgaan (foto: Rob Busser).

COLOFON

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaalijdschrift van De Faunabescherming, Amstedijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens € 16,- per jaar betalen via Postbanknummer 116072 te Renkum. Sympathisanten betalen minstens € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum, Postbanknummer 116072

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amstedijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepel 6, 1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Bestuur

L.v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hidding, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Udo

Redactie

Jan Bouterse, Gerard Ellenbroek, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Harm Niesen, Norman van Swelm, Marianne Thieme.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Roteelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, E-mail: studiorb@planet.nl

Website

www.faunabescherming.nl

Vormgeving

Rob Busser (Studio RB), Zutphen

Druk

Tesink bv, Zutphen

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van € 8,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7324 NM Apeldoorn.

Doelstelling

De faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

De faunabeheerplannen komen eraan!

Bijna 1 januari, nog even en we zijn getuige van de geboorte van de eerste Faunabeheerplannen.... Dan zal alles duidelijk zijn. Dan zullen we, bijna twee jaren na het in werking treden van de Flora- en faunawet, weten hoe het gemoderniseerde faunabeheer er uit ziet. Een voorbeeld voor heel de wereld. De intrinsieke waarde van ieder individueel dier is juridisch vastgelegd en dat betekent vanzelfsprekend dat er geen dieren worden gedood zonder dat daar zwaarwegende argumenten voor zijn. Verstandige en deskundige mensen bekijken vanuit verschillende gezichtshoeken de probleemgevallen. Algemeen wordt erkend dat symptoombestrijding nooit een oplossing voor een probleem kan zijn. Eindelijk is er aandacht voor de oorzaken van de problemen en wordt daar naar gehandeld. Het inzicht, dat een 'teveel' van een bepaalde diersoort een puur menselijk waardeoordeel is en biologisch gezien niet bestaat, is tot bijna iedereen doorgedrongen. Als gevolg daarvan beoordelen onafhankelijke deskundigen of daar werkelijk sprake van is. Zo ja, dan is schieten natuurlijk wel de allerlaatste optie. Zijn de veranderde manieren waarop wij ons land gebruiken oorzaak van problemen, dan zullen we daar iets structureels aan moeten doen. Is dat niet meer mogelijk of - waarschijnlijker - willen we dat niet, dan zorgen we ervoor dat de overlast veroorzakende diersoorten fysiek niet meer in de schadegevoelige gebieden kunnen komen. Of, zoals bij de grote groepen in ons land overwinterende ganzen en smienten, we accepteren de schade en vergoeden die. Omdat dit land nu eenmaal niet alleen van ons is. En misschien ook wel omdat in de zwaar gesubsidieerde landbouw dat kleine beetje extra financiering volkomen in het niet verdwijnt. Bovendien is sinds kort duidelijk, dat de agrarische gemeenschap behept is met een onbedwingbare neiging de natuur te beschermen. Het goede nieuws is, dat vanaf 2004 de boeren niet langer de natuurlijke bondgenoot zijn van de sportjagers. Wie had dat nog maar enkele jaren geleden kunnen bedenken! Schieten als vrijetijdsbesteding bestaat niet meer. Als een faunabeheerder nu nog schiet, is het met klinische precisie. Snel en doelmatig, deskundig en in opdracht van de samenleving. De tijd dat aanvankelijk half, en na korte tijd geheel dronken prijschutters de velden afstroopten en schoten op alles wat al of niet bewoog, is voorgoed voorbij. Mocht er zich ergens al eens een uitwas voordoen, dan staan politie, AID en ambtenaren van de provincie paraat om de snoodaards zonder pardon in de kraag te vatten. Nimmer zullen zij nog een geweer ter hand mogen nemen. En terecht, wat denken ze wel? Het schieten van dieren doe je niet voor je plezier. Er rust een loodzware verantwoordelijkheid op de faunabeheerders. Niet voor niets worden hun kosten ruimhartig door de dankbare gemeenschap vergoed.

Zo ongeveer had de ruime meerderheid van de Tweede Kamer het in gedachten bij de behandeling van de Flora- en faunawet. Die ruime meerderheid is verdwenen. De sportjagers hebben

met succes gezorgd voor een totale politieke ommekeer. Ook de provincies blijken de politieke druk niet te kunnen weerstaan. Telkens weer verbazen rechters zich over de op niets gebaseerde besluiten van de Gedeputeerde Staten. Getallen zijn er niet, maar iedereen - lees: boeren en jagers - weet dat er veel te veel vossen, kraaien, meeuwen, konijnen, ganzen, smienten, en dergelijke zijn. En dat alleen onze hobbyjagers daar iets aan kunnen doen. Omdat de provincies hun op niets gebaseerde onzin niet hard kunnen maken voor de rechter, hebben we tot nog toe veel onheil kunnen voorkomen. Dat is binnenkort voorbij.

De eerste stukjes en concepten van Fauna-beheerplannen die we hebben kunnen bekijken, zijn inderdaad zo erg als wij vreesden. Het gaat allemaal alleen maar over schieten. Overal wordt schade vermoed of verwacht en steeds is de remedie een grote knal. Samenhang in het beleid ten opzichte van verschillende soorten, beschermd of onbeschermd, is niet te vinden. Alternatieve maatregelen worden niet serieus genomen. Niet de wettelijk beschermde diersoorten, maar de boeren zijn heilig. De belangen van anderen dan boeren en jagers tellen nauwelijks. De pogingen om de praktijken van de oude Jachtwet weer terug te krijgen lijken geslaagd. De Flora- en faunawet bestaat helemaal niet. Maar misschien is dat helemaal niet zo erg. Misschien wordt op deze manier bereikt dat Natuurmonumenten, Vogelbescherming, Staatsbosbeheer en een heel stel andere organisaties ontwaken uit hun lethargie en eindelijk doen wat er van ze verwacht mag worden. Door de tamelijk weerzinwekkende politieke naïviteit van de overgrote meerderheid van de vaderlandse natuurbeschermers heeft het zover kunnen komen. Alleen een rampje kan ze - en hun leden - waarschijnlijk wakker krijgen.

Harm Niesen

Kolganzen (foto: Arnaud v.d. Berg)

Kraaiachtigen vogelvrij

PAULINE DE JONG

In de Flora- en faunawet staat de bescherming van dieren centraal. Althans, dat wordt door de tekst van de wet gesuggereerd en dat is ook wat de minister ons wil doen geloven. Telkens weer wordt dit door de minister bevestigd en herbevestigd wanneer daarover kritische vragen worden gesteld. En hoewel inderdaad in principe alle inheemse in het wild levende zoogdieren, behoudens een enkele uitzondering te weten bruine rat, zwarte rat en huismuis, en vogels als beschermd zijn aangewezen blijkt deze bescherming in de praktijk ernstig tegen te vallen.

Wild

Het begon al met het feit dat in deze wet een zestal diersoorten zijn aangewezen als 'wild'. Dat wil niets anders zeggen dan dat daar op gezette tijden door jagers zonder reden naar believen op mag worden geschoten. Het gaat om de soorten konijn, haas, wilde eend, houtduif, fazant en patrijs. Alleen de laatste soort heeft de 'mazzel' dat hij op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten is geplaatst. Dat betekent dat op deze soort de jacht voorlopig niet wordt geopend. Voor de overige wildsoorten geldt dat ze mogen worden geschoten gedurende een bepaalde periode van het jaar (zie tabel 1).

Diersoort	Periode
Konijn	15 augustus t/m 31 januari
Haas	15 oktober t/m 31 december
Wilde eend	15 augustus t/m 31 januari
Houtduif	15 oktober t/m 31 januari
Fazanten	15 oktober t/m 31 december
Fazanthaan	15 oktober t/m 31 januari
Patrijs	niet

Voor de overige inheemse diersoorten geldt dat deze volledig beschermd zijn. Dat betekent dat deze dieren uiteraard niet mogen worden gedood, maar dat betekent ook dat ze niet opzettelijk mogen worden verontrust. Een uitzondering op deze verboden kan alleen worden toegestaan wanneer er sprake is van een bedreiging van bepaalde belangen bijvoorbeeld wanneer sprake is van belangrijke schade aan landbouwgewassen of wanneer de openbare veiligheid in het geding is. Om vanwege deze belangen inbreuk te maken op de bescherming van diersoorten zijn in de Flora- en faunawet een aantal mogelijkheden gecreëerd.

Hoogzit in de Slangen-
burgse Bossen bij
Doetinchem. Ook hier
wordt door jagers zonder
reden naar believen op
kraaiachtigen geschoten
(foto: Rob Busser).

Artikel 65

In artikel 65 van de wet is bepaald dat of door de minister of door de provincie diersoorten respectievelijk op de landelijke of provinciale vrijstellingslijst kunnen worden geplaatst. Dat houdt in dat het aan grondgebruikers is toegestaan om op hun eigen gronden verboden handelingen te verrichten met betrekking tot de betreffende diersoort ter voorkoming van belangrijke schade aan landbouwgewassen. Voorwaarde daarbij is wel dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat. De verboden handeling die op deze manier is toegestaan kan zijn het opzettelijk verontrusten ofwel verjagen van deze dieren

maar dat kan ook inhouden dat deze diersoorten mogen worden gedood. Welke handelingen zijn toegestaan zal in de vrijstellingsregeling moeten worden vastgesteld. Bovendien is in dit artikel vastgelegd dat een dergelijke vrijstelling uitsluitend mogelijk is wanneer het voortbestaan van de betreffende diersoort niet in gevaar wordt gebracht. Dat betekent dat deze mogelijkheid uitsluitend kan worden gebruikt voor diersoorten die algemeen voorkomen en zich snel kunnen voortplanten.

De minister heeft inmiddels konijn, houtduif en mol op de landelijke vrijstellingslijst geplaatst, waarbij het doden is toegestaan. Dat houdt dus in dat deze diersoorten door grondgebruikers op de door hen in gebruik zijnde gronden mogen worden gedood mits er sprake is van dreigende, belangrijke gewasschade. Er moet derhalve een directe link bestaan tussen de ingreep en de schade. Dat betekent dat deze dieren alleen op de percelen waar op dat moment nog schadegevoelige gewassen aanwezig zijn, mogen worden gedood en dan nog alleen wanneer de grondgebruiker ook inspanningen heeft verricht om de schade met minder ingrijpende middelen te voorkomen.

Artikel 67

Op grond van artikel 67 kunnen de provincies bepaalde personen aanwijzen om met name genoemde diersoorten in met name genoemde gebieden te vangen of te doden. Dit artikel is vooral in de wet opgenomen om de provincies de mogelijkheid te bieden om op eigen initiatief in te (laten) grijpen wanneer zij daarvoor de noodzaak zien maar wanneer daarvoor geen verzoek is ingediend. Bovendien kan de provincie met dit artikel de betreffende personen zelfs toestemming geven om dieren te vangen op particuliere terreinen zonder dat de eigenaar van deze terreinen daar toestemming voor heeft gegeven. Dit is volkomen verschillend van de regeling zoals beschreven in artikel 68.

Artikel 68

Op grond van artikel 68 kan een ontheffing (een soort vergunning) worden verleend van de bepalingen in deze wet. Een ontheffing kan worden verleend ter bescherming van bepaalde belangen zoals de volksgezondheid of openbare veiligheid, maar ook ter beperking van belangrijke schade aan landbouwgewassen. Een ontheffing wordt altijd verleend op basis van een verzoek dat daartoe door een belanghebbende is ingediend. Daarbij dient de aanvrager van de ontheffing zelf aan te tonen dat aan de voorwaarden die in artikel 68 zijn gesteld is voldaan.

Gelet op het uitgangspunt van de wet zal het duidelijk zijn dat de bedoeling van de wetgever is geweest om de algemene vrijstelling, waarbij aan alle grondgebruikers in een provincie of zelfs in het hele land toestemming wordt verleend om verboden handelingen uit te voeren, beperkt zou moeten worden tot het verlenen van toestemming voor het opzettelijk verontrusten van dieren. Alleen op die manier wordt recht gedaan aan de bescherming van deze dieren en bestaat de minste kans op het maken van misbruik van deze regeling. En alleen wanneer het opzettelijk verontrusten van dieren niet afdoende is en er meer ingrijpende maatregelen, zoals het doden van dieren, nodig zijn dan zou hiervoor gebruik kunnen worden gemaakt van de mogelijkheid die artikel 68 biedt. Bij het verlenen van een ontheffing worden namelijk eisen gesteld aan de aanvrager.

Deze zal met concrete gegevens moeten aantonen dat er inderdaad sprake is van bijvoorbeeld belangrijke landbouwschade. En vervolgens zal de aanvrager ook aannemelijk moeten maken dat alternatieve maatregelen onvoldoende effectief zijn en dus niet als bevredigend kunnen worden beschouwd. Alleen wanneer aan deze voorwaarden is voldaan kan een provincie van geval tot geval bepalen dat er voor een bepaalde periode en onder bepaalde voorwaarden ontheffing kan worden verleend. Op deze manier wordt voldaan aan de op grond van de wet vereiste zorgvuldigheid en terughoudendheid.

De praktijk

Tot zover de theorie. Nu komen wij bij de praktijk. De provincies blijken het verlenen van ontheffingen op grond van artikel 68 niet als uitzondering te zien, maar eerder als regel te beschouwen. Direct vanaf de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet op 1 april 2002 bleken verreweg de meeste aanvragen om een ontheffing door de provincies te worden gehonoreerd ook als door de aanvrager op geen enkele manier aan de voorwaarden gesteld in de wet is voldaan. Dus ook wanneer niet is aangetoond dat er sprake is van belangrijke schade en ook wanneer er geen enkel verjaagmiddel is toegepast, wordt deze ontheffing vrolijk door de provincies verleend. Dit hadden de Wildbeheereenheden (samenwerkingsverbanden van jagers) en agrariërs al snel door en het gevolg was dat het aantal aanvragen dramatisch toenam. Dat betekende steeds meer papierwerk voor de provincies. De betreffende ambtenaren hadden daar al snel genoeg van en toen viel hun oog op artikel 65. In plaats van het verlenen van vele tientallen ontheffingen voor bepaalde diersoorten zou ook gebruik kunnen worden gemaakt van de vrijstellingsregeling. Door alle grondgebruikers in de hele provincie alvast bij voorbaat toestemming te verlenen voor het doden van deze diersoorten, hoefden de aanvragen voor een ontheffing voor deze soorten niet meer te worden behandeld!

En dat is nu net *niet* de bedoeling van de wet, maar dit is wel waar wij vanaf het begin bang voor zijn geweest. Wij hebben er niet voor niets in de aanloop naar de invoering van deze wet meermalen bij de minister op aangedrongen om in artikel 65 op te nemen dat er op basis van een vrijstelling uitsluitend toestemming zou kunnen worden verleend voor het opzettelijk verontrusten. Dat is niet gebeurd. Er is alleen in de toelichting op de wet vermeld dat het 'in de rede ligt dat provincies de grondgebruikers in beginsel slechts toestemming zullen geven om de dieren opzettelijk te verontrusten'. Een vagere

formulering is nauwelijks denkbaar en dit heeft dan ook weinig effect gehad op het beleid van de provincies.

Inmiddels hebben alle provincies op grond van artikel 65 een aantal diersoorten aangewezen om opzettelijk te verontrusten maar daarnaast hebben alle provincies ook enkele diersoorten op de vrijstellingslijst geplaatst die mogen worden gedood.

Vrijstellingen

Om inzicht te krijgen hoe het in elke provincie precies is geregeld hebben wij de vrijstellingsregelingen schematisch weergegeven (zie tabel 2). De grondgebruikers in de betreffende provincie hebben dus toestemming gekregen om de diersoorten, die hierin worden genoemd te (laten) doden. Uit het schema blijkt dat een aantal provincies nog een beperking heeft gesteld met betrekking tot het soort gewas en/of de periode van het jaar. De andere provincies vonden zelfs dat teveel moeite en hebben deze dieren in de hele provincie en dus op alle gewassen gedurende het gehele jaar vogelvrij verklaard. Wij wijzen er nogmaals op dat er dus geen onafhankelijke instantie is die beoordeelt of aan de voorwaarden gesteld in de wet is voldaan. Door middel van deze vrijstellingen wordt het geheel aan de grondgebruikers zelf overgelaten om te beoordelen of er inderdaad sprake is van belangrijke schade aan het betreffende gewas en of zij voldoende alternatieve middelen hebben ingezet om de vogels te verjagen of te weren!

Grondgebruikers mogen zelf beoordelen of zij voldoende alternatieve middelen hebben ingezet om vogels te verjagen of te weren!
(foto: Rob Busser).

Tabel 2. Overzicht per provincie van de verschillende vrijstellingsregelingen voor het doden van in beginsel beschermde diersoorten.

Provincie	Diersoort	Gewas	Periode
Groningen	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	Hele jaar (met ingang 1 januari 2004)
Friesland	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	Hele jaar
Drenthe	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	15 maart -1 december
	Roek	Alle gewassen	15 maart -1 december
Overijssel	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	Hele jaar
	Roek maximum 5/dag	Alle gewassen	Hele jaar
Flevoland	Zwarte kraai/kauw	Granen/peulvruchten/ Maïs/fruit in de Noordoostpolder	Hele jaar
	Bosmuis/veldmuis	Alle gewassen	Hele jaar
Gelderland	Zwarte kraai/kauw	Fruit	1 mei -1 november
	Zwarte kraai/kauw	Granen	1 juli -15 april
	Zwarte kraai/kauw	Maïs	15 april -15 november
	Spreeuw	Fruit	1 mei -1 november
	Roek maximum 10/dag	Fruit	1 mei -1 november
Utrecht	Zwarte kraai	Ingezaaid akker- /grasland	Zes weken na inzaaien
	Zwarte kraai	Fruit	1 juni -1 november
	Spreeuw	Fruit	1 juni -1 november
Noord-Holland	Zwarte kraai/kauw	Groenten/bloembollen	Hele jaar
	Spreeuw	Fruit op stam	1 juli -1 november
Zuid-Holland	Zwarte kraai/kauw	Groenten/bloembollen/ Bloemen/granen/maïs/fruit	Hele jaar
Zeeland	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	Hele jaar
	Wilde eend	Alle gewassen	Hele jaar
Noord-Brabant	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	Hele jaar
Limburg	Zwarte kraai/kauw	Alle gewassen	Hele jaar

Door middel van vrijstellingen wordt het geheel aan de grondgebruikers zelf overgelaten om te beoordelen of er sprake is van belangrijke schade aan een gewas
(foto: Rob Busser).

Nieuw! Een dieren- natuur

We hebben het nog nooit zo goed gehad als nu. Zeiden de ganzen kort voor kerst...

Mens, dier, natuur en milieu zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Toch wordt in onze samenleving relatief weinig aandacht besteed aan dieren, natuur en milieu.

Na ons de zondvloed is niet langer een historische uitspraak, maar een nieuwe werkelijkheid die we over onze planeet lijken af te roepen met de stijging van de zeespiegel. De dieren zijn gedegradeerd tot productiemiddelen, proefkonijnen, speelgoed of zelfs lustobjecten voor de lol van een handjevol jagers.

De groene ruimte wordt volgebouwd, asfalt en beton rukken op, onze zeeën worden letterlijk leeggevoerd en als afvalstort gebruikt. We zagen aan de tak waarop we zitten. We houden nauwelijks rekening met de belangen van toekomstige generaties.

Om die reden is er een maatschappelijke stroming van mensen die een betere wereld voor ogen hebben en daar actief aan willen bijdragen. Een wereld waarin dieren, natuur en milieu een eigen, intrinsieke waarde vertegenwoordigen, die los staat van hun directe of indirecte nut voor de mens.

Een wereld die de moeite waard is om voor te vechten, omdat het een duurzame wereld is. Een wereld die langer meekan dan de generaties die op dit moment leven. Minder consumeren, duurzaam produceren en respect voor het leven en de leefomgeving. In Nederland zijn vier miljoen mensen lid van dierenbeschermings-, natuur- en milieu-organisaties. Ontdubbeld gaat dat nog altijd om twee miljoen huishoudens. Voeg daarbij de mensen die ongeorganiseerd hun bijdrage leveren aan een schonere, duurzame wereld, en het wordt al snel duidelijk dat we te maken hebben met een groot aantal individuen die als groep onvoldoende gehoord worden via het publieke omroepbestel.

En omdat de Nederlandse mediawet erin voorziet herkenbare maatschappelijke

stromingen zendtijd te bieden, is het de hoogste tijd voor een nieuwe omroepvereniging. Prof. Paul Cliteur gaf enkele jaren geleden aan te verwachten dat mensen over vijftig jaar in schaamte zullen omzien naar wat ze dieren hebben aangedaan. Daar willen we niet op wachten. We willen in dat proces van bewustwording een actieve rol spelen. Nútopia. Een nieuwe omroep met een ander geluid.

De reden voor een nieuwe omroep

De waan van de dag regeert. Dieren, natuur en milieu heten 'uit' te zijn, alsof het gaat om grillige modeverschijnselen. Omroepen besteden minder en minder aandacht aan het welzijn van dieren, bedreigingen voor natuur en milieu en duurzaamheid als lifestyle. De Nederlandse overheid heeft als doelstelling voor 2010 geformuleerd dat tien procent van de landbouw biologisch moet zijn, maar moet ondanks miljoenen-campagnes vaststellen dat die doelstelling onhaalbaar ver weg lijkt.

De massale vernietiging van gezonde dieren in het kader van calamiteiten als Klassieke vogelpest, BSE, MKZ, varkenspest lijkt eerder tot afstomping in de berichtgeving te leiden dan tot een oproep tot gedragsverandering.

Daarom is het de hoogste tijd voor een nieuwe omroep met een afwijkende invalshoek. Een omroep die bereid is in staat is mens, dier, natuur en milieu in samenhang centraal te stellen in al haar uitzendingen. Het belang daarvan is niet moeilijk te duiden. Het gaat om de wijze waarop we als mensen in ons land omgaan met de belangen van minstens één miljard andere levende wezens per jaar. In de bio-industrie, in de proefdierlaboratoria, in de visserij, in de hobbyjacht. Het gaat om de wijze waarop we met onze steeds schaarser wordende

groene ruimte omgaan. Daar moet meer aandacht voor komen op radio en tv. Niet als min of meer toevallige onderwerpkeuze, maar vanuit een gevoel van geestverwantschap dat miljoenen mensen delen. Een nieuwe zuil, als fundament van een betere, duurzame wereld. Ooit waren vrouwen, kinderen, slaven en tal van andere groepen rechteloos. Ooit waren er pioniers die daar met succes verandering in brachten. 2004 Wordt het jaar van Nútopia. Als wij dat verschil willen maken.

Nútopia (Countdown...)

Volgens velen is de bel voor de laatste ronde voor de publieke omroep al gegaan. De wijze waarop nu €700.000.000,- aan publiek geld en de bijbehorende zendtijd verdeeld worden onder veelal richtingloze zendgemachtigden staat heftig ter discussie. En daarom zou de toetreding van nieuwe zendgemachtigden per 1 maart 2004 ook wel eens de laatste mogelijkheid kunnen zijn binnen het huidige op ledentallen gebaseerde verdelingscriterium. Om aspirant-omroep met twee uur tv zendtijd en acht uur radiozendtijd per week, zijn vijftigduizend leden nodig die elk een jaarcontributie betalen van €5,73.

Een simpele rekensom leert dat de ingelegde contributie van €290.000,- door de overheid verdertigvoudigd wordt bij verkrijging van de status van aspirant-omroep

Daarom is het van het grootste belang voor Nútopia om in 2004 als voorlopig laatste mogelijkheid toegelaten te worden tot het publieke bestel. Er resten minder dan tweeënhalf maand om vijftigduizend leden voor Nútopia te winnen.

& milieu-omroep

Nútopia (De voorbereiding)

Nútopia is een initiatief van dieren-beschermers en media-deskundigen. Mensen die voldoende mensjaren ambachtelijke ervaring en kennis van dierenwelzijn, natuur en milieu inbrengen om Nútopia een vliegende start te kunnen laten maken.

Nútopia

(Het programma-aanbod)

Als aspirant-omroep heeft Nútopia de beschikking over twee uur zendtijd per week op tv en acht uur op radio. Nútopia wil die zendtijd benutten om de belangenbehartigers op het gebied van dierenwelzijn, natuur en milieu een nationaal podium te bieden.

Uit alles zal blijken dat dieren, natuur en milieu bij Nútopia centraal staan en niet slechts één van de vele onderwerpen/aandachtsvelden vormen.

Nútopia (Waarom nu, met welk nut?)

De urgentie wordt bepaald door de discussie rond het publieke bestel, de deadline van 1 maart aanstaande, de beperkte politieke- en media-aandacht voor dierenwelzijn, natuur en milieu, de recente verslechtingen op het gebied van wetgeving op deze gebieden en de breedgedragen wens om de krachten te bundelen tot een nieuwe emancipatiebeweging aanvullend op en facilitair voor de bestaande organisaties op het gebied van belangenbehartiging op deze taakvelden. Zoals de Vara dat ooit was voor de vakbond en de SDAP, de KRO, NCRV en EO voor het christelijk gedachtegoed vanuit verschillende richtingen, en de AVRO en TROS voor het liberale danwel neutrale deel van de bevolking, zo kan ook Nútopia complementair een belangrijke rol vervullen voor het uitdragen van het gedachtegoed van iedereen die dieren, natuur en milieu meer aandacht en respect toewent. Een ontzuilde samenleving hoeft geen ontzielde samenleving te zijn. Bij heel veel mensen klopt nog een warm hart voor dierenwelzijn, natuur en milieu. Dat willen we bekend maken van

radio en tv. Alleen zo kan de geestverwantschap van velen gekoppeld worden tot een nieuwe emancipatiebeweging met steun en airtime van de overheid. In de besteding van publiek

geld komen dierenwelzijn, natuur en milieu er als aandachtsgebieden bekaaid vanaf en dat is ten onrechte. We hebben nu de kans daar blijvend verandering in te brengen.

Lid worden?

Maak minimaal €5,73 over op bankrekening 21 21 77 400 ten name van Omroepvereniging Nútopia te Delft o.v.v lidmaatschap 2004 en vergeet niet (in geval van telegiro of internetbetaling) uw naam en adres te vermelden. U kunt ook gebruikmaken van onderstaande machtiging.

Of kijk op www.nutopia.nl

Éénmalige machtiging

Ondertekende verleent hierbij omroepvereniging Nútopia éénmalig om van zijn/haar rekening €_ _ . (minimaal €5,73) af te schrijven t.b.v. lidmaatschap 2004, ten name van:
Omroepvereniging Nútopia, Triodos Bank, rekeningnummer 21 21 77 400

Het bedrag zal binnen 14 dagen van uw rekening worden afgeschreven. Deze incasso is éénmalig en kan desgewenst binnen een maand ongedaan gemaakt worden via uw bank.

Rekeningnummer

Girorekening: _____

Bankrekening: _____

Ten name van

Naam en voorletters: _____

Adres: _____

Postcode en plaats: _____

Datum: _____

Plaats: _____

E-mail adres: _____

Handtekening: _____

Nútopia, p/a De Faunabescherming, Antwoordnummer 260, 6860 VE Renkum

Beperken landbouwschade door grauwe gans, kolgans en smient

14 november 2003 - Per 1 december 2003 is het toegestaan de grauwe gans, de kolgans en de smient te verjagen van schadegevoelige percelen. De provincies dienen voor verjaging ontheffing te hebben verleend. Eind 2004 wordt dan tachtigduizend hectare foerageergebied begrensd, waarmee de duurzame instandhouding van de populatie ganzen en smienten in Nederland wordt nagestreefd.

Met dit gewijzigde beleid wil minister Veerman een halt toeroepen aan de stijgende tegemoetkomingen in de schade voor deze drie diersoorten. De minister van LNV heeft afspraken gemaakt met de provincies over de invulling van het toekomstige beleid voor de grauwe gans, de kolgans en de smient. De provincies begrenzen vanaf 1 oktober 2004 tachtigduizend hectare foerageergebied voor ganzen, waarbinnen wordt gekeken of tienduizend hectare weidevogelgebied geschikt kan worden gemaakt voor de opvang van wintergasten. In deze gebieden is voor de ganzen en smienten voldoende voedsel en kunnen zij ongestoord foerageren. Hiermee denkt de minister de populatie van de grauwe gans, de kolgans en de smient op effectieve wijze te kunnen beschermen.

De aanwijzing van deze gebieden draagt bij aan een belangrijke vermindering van de schade aan landbouwgewassen. Grondgebruikers en natuurterreinbeheerders kunnen in die gebieden opvangovereenkomsten afsluiten en op die manier worden gecompenseerd voor de schade aan gronden en gewassen die zij daarvoor ter beschikking stellen. Buiten de opvanggebieden gelden ruimere mogelijkheden voor het bestrijden van de schade aan landbouwgewassen.

In afwachting van de aanwijzing van foerageergebieden heeft de minister met de provincies afspraken gemaakt voor het komende winterseizoen 2003/2004. De provinciale besturen passen hun beleidsplannen aan om ontheffingverlening voor het verjagen, al dan niet ondersteund met afschot, van ganzen op schadegevoelige percelen (onder andere wintertarwe, eerstejaars grasland en vollegrondsgroenten) mogelijk te maken. Buiten deze percelen blijft het bestaande beleid dit jaar nog van kracht; namelijk géén verjaging en recht op schadevergoeding.

Ontheffingen worden vanaf 1 december 2003 door provincies in behandeling genomen, op basis van een planmatige aanpak. De provincies stellen de landbouw- en jagersorganisaties op de hoogte van het gewijzigde beleid. In de meeste provincies zal de faunabeheereenheid (FBE) het initiatief voor ontheffingsverzoek nemen. In de provincies waar nog geen FBE is opgericht kunnen de wildbeheereenheden een verzoek tot ontheffing indienen.

Jachtaktehouders die hiervoor in aanmerking willen komen kunnen aan de FBE of wildbeheereenheid een machtiging vragen van deze ontheffing gebruik te mogen maken. Provincies die besluiten ontheffingsverlening niet mogelijk te maken, dragen zelf de kosten voor schade die dan ontstaat. De minister stelt dat met het geven van ruimere mogelijkheden voor het bestrijden van de schade ook een grote verantwoordelijkheid ligt bij de grondgebruiker om van deze mogelijkheden gebruik te maken.

Tegemoetkoming voor schade veroorzaakt door de grauwe gans, de kolgans en de smient in deze gebieden ligt dan ook slechts voor de hand indien de mogelijkheden om schade te voorkomen optimaal benut worden. Mocht onverhoopt toch nog schade blijven optreden, dan kan de grondgebruiker hiervoor een tegemoetkoming aanvragen bij het Faunafonds.

Kolgans (foto: Jan van Laar)

Ganzenjacht in Nederland

RITA STOCKMANN

Weet u het nog? Begin jaren negentig overwinterden ongeveer zeshonderdduizend ganzen in Nederland; ruim de helft van de overwinterende ganzen in West-Europa. Volgens de toenmalige voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) waren er ongeveer tienduizend van de vijftienduizend jagers actief als ganzenjager. Volgens opgave van de KNJV werden er jaarlijks zo'n vijftigduizend ganzen geschoten. Door het Jachtfonds (Ministerie van LNV) werd in deze periode jaarlijks ruim twee miljoen gulden uitgekeerd aan boeren wegens landbouwschade.

In 1991 verscheen de nota 'Ruimte voor ganzen'. Behalve dat het Ministerie in deze nota erkent dat de rijksoverheid verplichtingen heeft voor het opvangen van ganzen in Nederland, maakt zij zich zorgen over de toegenomen schade-uitkeringen van tweehonderdduizend gulden in de periode tot 1977 tot ruim twee miljoen in 1989.

De milieu- en dierenbeschermingsorganisaties daarentegen bleven aandringen op een totaal verbod op de ganzenjacht. Alleen het verbod uit 1988 om levende lokganzen bij de jacht te gebruiken, iets dat slechts de allergrootste slachtingen onder de ganzen enigszins indamde, was onvoldoende. De jacht op kolganzen, rietganzen en grauwe ganzen bleef echter bestaan: van 1 september tot en met 31 januari van een half uur vóór zonsopkomst tot 10.00 uur 's morgens.

Ondertussen namen de aantallen overwinterende ganzen gestaag toe als gevolg van sluiting van de jacht in de ons omringende landen. De schadeclaims van de boeren bleven torenhoog en dat terwijl er nog volop gejaagd mocht worden. Midden jaren negentig onderzocht het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) op akkerbouw- en melkveebedrijven het verjagen van ganzen naar opvanggebieden zonder gebruikmaking van het geweer. Het CLM was redelijk positief over de resultaten. De betreffende boeren waren dat niet in alle gevallen, maar zij waren wel bereid de ganzen te gedogen als er financieel volledig werd gecompenseerd.

Grauwe ganzen in de uiterwaarden van de IJssel bij Voorst (foto: Rob Busser).

In 1999 werd eindelijk de jacht op ganzen en smienten gesloten. In de winter van 1999-2000 werd er een proef gedaan waarbij een aantal vergunningen werd verleend voor het verjagen van ganzen (met het geweer) van schadegevoelige percelen naar voor ganzen aantrekkelijke gebieden. Er werden vierenzeventig vergunningen verleend. De proef onttaarde in een slachtpartij waarbij veertienduizend ganzen werden geschoten, maar waarbij de schade niet substantieel verminderde. Daarop werd besloten geen vergunningen meer te verlenen. Op de begrotingen van 2000 en 2001 werd jaarlijks ongeveer zes miljoen gulden gereserveerd voor schadeuitkeringen voor watervogels.

Kort na het aantreden van de nieuwe Tweede Kamer na de verkiezingen in 2002 komt boer en jager Wien van den Brink van de Lijst Pim Fortuyn met de motie 'Uitbreiding wildlijst', om de jacht op kolgans, grauwe gans en smient weer te openen. Natuurlijk ondersteund door jagersvrouw Annie Schreier- Pierik van het CDA en jager Jan Geluk van de WD, die evenals hun jagersachterban de Flora- en faunawet zo spoedig mogelijk om zeep willen helpen. Omdat deze drie partijen op 12 november 2002 een riante meerderheid in de Kamer hadden, werd de motie zonder veel problemen aangenomen. Landbouwminister Veerman, ook CDA, ging terstond aan de slag en verzocht het Faunafonds om advies, zoals dat door de Flora- en faunawet wordt voorgeschreven.

Het Faunafonds (het vroegere Jachtfonds) geeft Alterra de opdracht onderzoek te doen naar de effecten van de heropening van de jacht op kolgans, grauwe ganzen en smienten op de aantallen en de verspreiding van deze drie vogelsoorten beschreven in een internationale context. Ook moet het bureau onderzoeken wat de te verwachten effecten zijn op de kosten die binnen Nederland moeten worden gemaakt voor ganzenopvang en voor de vergoeding van landbouwschade.

Het antwoord van onderzoeker 'Ganzen' Bart Ebbing van Alterra was even kort als onthutsend. Hier volgt een deel uit de samenvatting van het rapport.

'Om de landbouwschade te beperken is het bij de huidige populatieniveaus echter zeker mogelijk de aantallen ganzen en smienten en hun verspreiding te reguleren door jacht (lees: afschot) zonder dat deze populaties in hun voortbestaan worden bedreigd. Dit betekent een actief ingrijpen om de populatie op een gewenst aantalsniveau te reguleren. Bij een jaarlijks afschot van circa honderd zestigduizend kolgans zal de populatie stabiel blijven rond de achthonderdduizend vogels. Als de teruggezonden ringen representatief zijn voor de verdeling van de jachtdruk over de diverse landen, betekent dit een afschot in Nederland van circa tachtigduizend kolgans per jaar. Voor de grauwe gans en smient zijn bij gebrek aan informatie over hun broedsucces dergelijke schattingen niet te maken, maar gezien de aantalsontwikkelingen en het afschot dat in Nederland plaatsvond in de periode 1990-2000, kan ook voor die soorten gesteld worden dat

Kolgans slachtoffer van de jacht enkele jaren geleden. Helaas zullen dit soort beelden ook de komende jaren nog wel gemaakt kunnen worden (foto: Rob Busser).

Kolgans, jonge adult (foto: Mike Weston).

Kolganzen in de uiterwaarden van de IJssel (foto: Rob Busser).

heropening van de jacht zoals uitgeoefend in de periode 1990-2000 deze populaties niet in hun voortbestaan zal bedreigen'.

Aan het tweede deel van de vraagstelling over kosten die moeten worden gemaakt wordt niet ingegaan anders dan de vermelding van reeds uitgekeerde schades uit voorgaande jaren, die aangeleverd zijn door het Faunafonds zelf en die de afgelopen dertien seizoenen (1990-2002) €25.000.000,- bedragen voor alle watervogels. De landbouwbegroting voor het jaar 2003 -2004 komt na de bezuinigingen uit op €1.915.000.000,-. De voortvarendheid waarmee ook minister Veerman te werk gaat wanneer het er om gaat boeren en jagers hun zin te geven, kent nauwelijks grenzen. Nog voordat er enig inzicht bestaat in welke mate er in iedere provincie geschikte

opvanggebieden beschikbaar zijn als fourageer- en rustgebied voor ganzen, roept hij de jagers in een persbericht van 14 november op ontheffing aan te vragen voor verjaging van ganzen van schadegevoelige percelen met als bonus: 'naar geloven met het geweer'. De provincies kunnen vanaf 1 december 2003 ontheffingen verlenen. In de Nederlandse Jager van 11 november staat reeds dat de jagers, verenigd in de Faunabeheereenheden, waarin ook Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zitting hebben, op 4 november in het kantoor van de KNJV hebben besloten gehoor te geven aan de oproep van de minister.

Evenals bij de schadebestrijding van houtduiven deze zomer, valt te vrezen dat de jagers massaal misbruik zullen maken

van het begrip 'schadegevoelige percelen'. Uit het gehele land kwamen deze zomer klachten dat er werd gejaagd op duiven op reeds geoogste graanakkers, soms zelfs met gebruik van lokduiven! Kon dat onder de Jachtwet nog wel, onder de Flora- en faunawet is dat bij schadebestrijding verboden. Men moet nu eenmaal geen dieren willen lokken als men ze juist wil verjagen. Evenzo kun je moeilijk volhouden dat je schade gaat bestrijden op een zojuist geoogste akker. Navraag bij jagers leerde dat men vast aan het schieten was voor volgend jaar... Onze vrees is dat er weinig werk zal worden gemaakt van verjaging. Boeren zullen nauwelijks gemotiveerd zijn geld te besteden aan verjagingsmiddelen en jagers hebben geen belang bij verjagen maar gaan liever direct over tot gebruik van het geweer.

Grauwe gans en kolganzen in een Gronings landschap (illustratie: Rob Busser).

Omdat de Provinciale ontheffingen aan Faunabeheereenheden (jagers) worden verleend, wordt het dus, net als in de Jachtwet, aan grondgebruikers en jagers overgelaten hoeveel, hoe vaak en hoe actief zij zullen gaan (verjagen).

Onder verwijzing naar het persbericht van LNV (zie pagina 10) ziet De Fauna-bescherming de ontwikkelingen rond de trekvogels met grote zorg aan. Temeer nu deze minister ook nog eens het jachttoezicht door inspecteurs van de AID (Algemene Inspectie Dienst) op de Flora-en faunawet heeft geschrapt (zie pagina 23). Niet alleen wordt de wet door nieuwe dieronvriendelijke wetswijzigingen uitgehold, maar ook met betrekking tot de uitvoering van en het toezicht op deze wet staat minister Veerman toe dat jagers als vanouds de dienst uitmaken. In Nederland overwinterende trekvogels verdienen werkelijk een beter lot!

Naschrift redactie

Wij verzoeken u extra oplettend te zijn op ganzen- en smientenjacht vanaf 1 december tot 1 april van een half uur voor zonsopkomst tot 12.00 uur op niet ingezaaide of reeds geoogste percelen en dit te melden bij uw provincie en De Faunabescherming.

De zwaan heeft het gedaan

BERT VAN DER KRUK

Het is een prachtig polderlandschap, met kronkelende sloten en fraaie vergezichten.

Niet alleen fietsers uit de wijde omgeving doen de aloude polder Arkemheen bij

Nijkerk en Putten graag aan, ook vogels strijken er in groten getale neer.

Dankzij allerlei beschermende

maatregelen is Arkemheen een

waar vogel paradijs. Behalve

voor de knobbelzwaan.

Knobbelzwaan met jong.

Vanaf de oude dijk langs het randmeer kijkje neer op een uitgestrekt weidegebied dat in het voorjaar grote aantallen grutto's, Kievieten en scholeksters herbergt en in de winter een menigte ganzen en kleine zwanen. Je neemt het lawaai van de verderop gelegen snelweg voor lief, want met een beetje gunstige wind overstemmen indringende vogelgeluiden het monotone geraas van auto's. Je geniet van de wind, het kabbelende water op de achtergrond. En je denkt: als een vogel hier niet veilig is, waar dan wel?

Dankzij de komst, half oktober, van de zeldzame kleine zwaan is op polder Arkemheen de Vogelrichtlijn van toepassing. Met de kleine zwaan komt echter ook de knobbelzwaan mee en die valt buiten de beschermende maat-

regelen. Tenminste, als de provincie ontheffing verleent op grond van artikel 68 van de Flora- en faunawet. En dat is onlangs weer gebeurd. In het schijnbaar idyllische polderland mag de knobbelzwaan worden afgeschoten, zo bepaalde de provincie Gelderland. Als de kleine zwaan in het voorjaar uit de polder verdwijnt, trekken knobbelzwanen mee. Een relatief kleine groep knobbelzwanen blijft achter in Arkemheen. Met gevaar voor eigen leven, want ze zijn vogelvrij verklaard. Niet helemaal natuurlijk; de provincie stelt terecht tal van beperkende voorwaarden. Maar toch mag boer en 'zwanenschutter' A. van Gens op 1 april zijn jachtgeweer weer uit de kast halen. Voor het eerst is zelfs aan twee medejagers in hetzelfde gebied een afschotvergunning verleend.

De knobbelzwanen brengen namelijk aanzienlijke schade toe aan hun grasland, zo wil het verhaal.

Zogenaamde schade

Tineke de Jong uit Nijkerk kan er woest van worden. Namens de Stichting Natuur- en Milieuzorg Noordwest-Veluwe tekende ze meermalen bezwaar aan tegen het verlenen van de ontheffing. Maar keer op keer tevergeefs. *'De polder is van alle kanten beschermd gebied. Ecologische Hoofdstructuur, Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn - noem maar op. Ondanks dat mag er toch gejaagd worden, 'door maar liefst drie jagers. En dat voor een zeer beperkt aantal knobbelzwanen.... Hoe is het mogelijk?'*

Wat haar vooral steekt, is dat de opgevoerde schadebedragen door de jagende boeren nergens op gestoeld zijn.

'Het is een fictieve schade. De schade die de boeren opvoeren, is er waarschijnlijk helemaal niet. Zogenaamde schade is het, van boeren die allemaal zelf jager zijn. Boeren die niet jagen, hebben helemaal geen schade. Dat is toch wel heel toevallig', zegt de strijdlustige vrouw die het in Nijkerk al eerder met jagers aan de stok kreeg.

'Ik ben niet tegen elke vorm van jacht, hoor. Wel tegen de plezierjacht uiteraard. In sommige gevallen moet er worden opgetreden. Maar hier, in polder Arkemheen niet, zeker niet. Hier worden vogels afgeschoten zonder reden. Gewoon uit de weg geruimd. En waarom? Omdat jagers het niet kunnen laten: Samen met vriendjes lekker een avondje knallen'.

Slechte conditie

De jagers hebben hun werk drastisch gedaan, zo blijkt uit cijfers. Het afgelopen broedseizoen (vanaf 1 april) telde een medewerker van SOVON maar vier broedparen van de knobbelzwaan in de Arkemheener polder. Slechts één paartje huisde in het Putter deel van de polder, daar waar de jagende boer woont. Daar werden verder zes paartjes zonder jongen geteld en veertien enkele zwanen. Die laatste zagen er slecht uit, zo meldt de vogelteller: in slechte conditie en vermoedelijk aangeschoten. Hoe is het mogelijk, vraagt De Jong zich hardop af, dat zo'n kleine populatie knobbelzwanen zo'n grote schade op

haar naam kan brengen? De schade-meldingen varieerden de afgelopen jaren van zo'n €160,- tot maar liefst €1500,-. Daarmee is ruim voldaan aan het criterium van de provincie, die bij €115,- van aanzienlijke schade spreekt. Maar daarmee is ook, zo is de stellige overtuiging van De Jong, de waarheid geweld aan gedaan.

'Er zat de afgelopen winter een hele kolonie zwanen vlak langs de snelweg. Vele honderden waren het er. Maar ik durf te wedden: er was geen schade aan het land te zien', zegt De Jong. Ze wijst er fijntjes op dat nooit geklaagd wordt over schade toegebracht door de kleine zwaan, die toch in veel grotere aantallen ('s winters ongeveer tweeduizend, tegen ruim vijfhonderd knobbelzwanen) het poldergras vertrapt. Maar zo vreemd is dat niet: de beschermde kleine zwaan mag niet bejaagd worden.

Er klopt dus iets niet. En dat ongemakkelijke gevoel van De Jong wordt alleen maar versterkt door het gegeven dat de jagende boeren de schade van de knobbelzwaan onder één noemer brengen met de 'zogenaamde ravage' die eend, smient, meeuw of meerkoet aanrichten. *'Zo'n gezamenlijke schadeclaim mag helemaal niet, daar klopt juridisch niks van. En wie krijgt de schuld? De knobbelzwaan. De zwaan heeft het gedaan'.*

Knobbelzwanen in het Nijkerkernauw
(foto's: Rob Busser).

Op 15 november jl. organiseerde de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging een themadag over de Flora- en faunawet. Doel van deze dag was de deelnemers inzicht te geven in de achtergronden bij de totstandkoming van de wet, in hoe de wet in de praktijk wordt toegepast en in wat de Nederlandse burger kan doen om invloed uit te oefenen op de naleving van de wet. Zo'n tweehonderd deelnemers hoorden de inleidingen van de diverse sprekers aan. In het eerste deel van dit artikel geven we de tekst van de inleiding van de heer Cnoop Koopmans weer, aangevuld met enkele verbeteringen en aanvullingen. In het tweede deel geeft Jan Bouterse een korte samenvatting van de overige inleidingen en van het middagprogramma.

Themadag

Flora- en faunawet van de KNNV

INLEIDING DOOR A.J. CNOOP KOOPMANS

In deze inleiding ga ik u wat vertellen over de Flora- en faunawet, hoe die in de praktijk werkt en hoe u in uw veldwerk daar invloed op kunt uitoefenen. Het zal daarbij vooral gaan over de dieren, dus niet zozeer over de planten- en de gebiedsbescherming. Daarbij maak ik een klein voorbehoud. Ik zit niet meer in de actieve politiek en heb geen functies meer in het verenigingsleven, zodat ik van de meest recente ontwikkelingen niet steeds op de hoogte ben. Aarzel niet mij te interrumpen als u mij kunt aanvullen of corrigeren.

Mijn inleiding bestaat uit twee delen:

- 1 De wettelijke bepalingen en de daarin geregelde inbreuken en uitzonderingen.
- 2 Uw mogelijkheden om daarbij een rol te spelen.

Deel 1 (Het wettelijk kader)

De Flora- en faunawet beoogt de bescherming van de wilde flora en fauna in Nederland, en wel van alle gewervelde dieren, van een aantal speciaal aangewezen ongewervelde dieren en van een aantal aangewezen bedreigde planten. Die dieren en planten zijn beschermd en mogen niet worden bemachtigd, gedood, verstoord, verhandeld of in bezit gehouden. Dat is een mooi uitgangspunt. Hoera! Bovendien geldt de bescherming niet alleen voor de soorten in hun geheel, maar ook voor elke individuele plant of dier. Weer hoera!

Helaas zijn er in de wet zoveel uitzonderingen en inbreuken op die bescherming opgenomen, dat de mooie uitgangspunten grotendeels weer teniet zijn gedaan en het een chaotische, onoverzichtelijke wet is geworden. Niet hoera! Zo zijn alle vissoorten uit de Visserijwet uitgesloten, waarbij de commerciële visvangst wordt geregeld. Dat is nog acceptabel. Ook onbeschermd blijven: zwarte rat, bruine rat en huismuis. Alla. Maar dan komt het: de bescherming is beperkt tot planten en dieren, die 'van nature' voorkomen in Nederland (wat vogels betreft: in Europa). Exoten, toevallige gasten en nieuwkomers zijn onbeschermd. Waarom toch zo'n starre, vreemdeling-vijandige houding? Die belemmert dynamiek en nieuwe ontwikkelingen. Door de eeuwen is onze natuur verrijkt met spontaan gevestigde nieuwe soorten en dat geeft een levend ecosysteem. De huidige wet houdt dat tegen.

Erger nog: de plezierjacht op zes diersoorten blijft bestaan. Jaarlijks kan de minister bepalen in welk deel van dat jaar de jacht op deze dieren 'open' is, zodat de jachthouders ze dan mogen schieten en bemachtigen. Een voorstel om deze plezierjacht geheel af te schaffen haalde het helaas niet in het parlement. Sterker nog: verleden jaar wenste de Tweede Kamer in meerderheid aan het jachtwild toe te voegen: alle grote hoefdieren (herten en zwijnen) grauwe gans, kolgans en smient. Gelukkig is

de minister daar nog niet op ingegaan, maar de dreiging blijft. Verder kent de wet zelf een aantal mogelijkheden tot ingrijpende afwijking en inbreuk op het beschermingsbeginsel. Ik zal de zes belangrijkste summier behandelen en houd daarbij de terminologie van de wet aan: vrijstellingen, aanwijzingen en ontheffingen.

Landelijke vrijstelling (artikel 65 lid 1a)

Bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) kunnen diersoorten worden aangewezen, die in het hele land 'belangrijke' schade aanrichten aan gewassen, vee, visserij, bossen en wateren. Zeg maar: aan de beroepsmatige land-, tuin- en bosbouw. Als geen andere bestrijdings- of preventiemiddelen bestaan, mogen deze dieren gedurende het hele jaar door de grondgebruiker of diens gemachtigde worden verjaagd of gedood, ook in de broed- en zoogtijd. Zo'n AMvB geldt voor telkens twee jaar.

Als zulke 'landelijke schadesoorten' zijn thans aangewezen: mol, konijn en houtduif. Maar er wordt grote druk op de minister uitgeoefend om de lijst uit te breiden, onder andere met zwarte kraai en kauw, en om als te beschermen belang aan de wet toe te voegen 'schade aan de fauna', zodat ook de vos op de lijst kan komen. De laatste berichten zijn, dat de minister hier wel op in wil gaan. Echter: schade aan de fauna is een omstreden en onbruikbaar begrip. Geen enkele diersoort brengt 'schade' toe aan een andere, want schade is een menselijk, financieel begrip. Er is hoogstens sprake van interactie of predatie en daar moeten we ons in beginsel niet mee bemoeien.

Provinciale vrijstelling (artikel 65 lid 1b)

Bij AMvB zijn drieëntwintig diersoorten aangewezen, die door elke provincie kunnen worden vrijgesteld van bescherming. Een provincie kan namelijk bepalen dat ze mogen worden verjaagd en/of gedood indien zij in die provincie 'belangrijke' schade aanrichten aan gewassen, vee, visserij, bossen en wateren. Op deze tweejaarlijkse lijst staan thans onder meer: alle kraaiachtigen, alle ganzen, smient, meerkoet, wilde eend, knobbelzwaan, huizen ringmus, bos- en veldmuis, haas en holenduif. Het is een merkwaardige, aanvechtbare lijst. Hebt u ooit gehoord van belangrijke schade door ringmus of holenduif? Nee dus. Bij een volgende AMvB moet de lijst aanzienlijk worden ingekort. De meeste provincies hebben van deze bevoegdheid een beperkt gebruik gemaakt. Zo zijn bijvoorbeeld zwarte kraai en kauw in alle provincies (behalve Groningen) onbeschermd verklaard, de spreeuw in drie provincies en de roek in drie. De vrijstelling van de spreeuw betekent een verslechtering ten opzichte van de Vogelwet, die de laatste jaren aan de spreeuw algehele bescherming bood.

Provinciale aanwijzing (artikel 67)

Elke provincie kan diersoorten aanwijzen uit een bij AMvB vast te stellen lijst, waarvan de stand moet worden 'beperkt' in het belang van de beroepsmatige land-, tuin- en bosbouw, van de volksgezondheid, van de veiligheid of 'ter voorkoming van schade aan flora en fauna'. Daar heb je dat rare begrip weer. Speciale functionarissen of personen worden met die bestrijding belast en zij mogen dat doen zelfs tegen de wil van de eigenaar of gebruiker van de grond. De aangewezen diersoorten zijn aldus niet alleen onbeschermd, maar ze worden ook actief bestreden.

In de meeste provincies zijn aangewezen: muskusrat, beverrat, nijlgans, diverse andere exoten en verwilderde kat, duif, nerts en gans. In zeven provincies is ook de vos aangewezen, maar de Stichting De Faunabescherming doet heroïsche pogingen die provinciale aanwijzingen van de vos bij de rechter aan te vechten. In zes provincies is deze aanwijzing, als gevolg daarvan, door de rechter gedurende de loop van het geding geschorst of geheel vernietigd, dan wel door de provincie zelf ingetrokken.

Provinciale ontheffing (artikel 68)

Hier komen we bij de zwaarste inbreuken op het beschermingsbeginsel. Ten behoeve van de in de vorige artikelen genoemde belangen en bovendien van nog nader door de minister aan te wijzen belangen kan elke provincie bij gebreke van een andere bevredigende oplossing vrijwel onbeperkt ontheffing verlenen van het verbod op vangen, doden, verstoren enzovoorts.

Dat kan op twee manieren:

- (lid 2) Op grond van een vijfjaarlijks faunabeheersplan voor een bepaald gebied, opgesteld door een Faunabeheereenheid (FBE): dat is een combinatie van terreinbeheerders (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en andere), boeren en jagers ter plaatse. Indien zo'n plan door de provincie wordt goedgekeurd, mag in dat gebied gedurende die vijf jaar 'faunabeheer' worden gepleegd, mede omvattend het doden enzovoorts. Er is tot dusver nog geen enkel plan ingediend of goedgekeurd. Wel zijn er overal in het land plannen in voorbereiding.
- (lid 4) In individuele gevallen, als er geen of nog geen faunabeheersplan is. Deze mogelijkheid heeft een onverwacht grote toepassing gevonden: in één jaar meer dan zestienhonderd aanvragen, grotendeels toegewezen door de provincies. Voor een groot deel was dat voor het verjagen of doden van zwarte kraai, en kauw (toen daarvoor nog geen vrijstellingen waren verleend) en van ganzen. Als het nieuwe ganzenbeleid wordt uitgevoerd, is voor ganzen een verdere toename van het afschot te verwachten, en wel voor grauwe gans, kolgans en smient op akkerland, groentekweek en ingezaaid gras buiten de aan te wijzen tachtigduizend hectare reservaat- en fourageergebied. Zo'n ontheffing geldt dan van 1 december tot 1 april van een half uur voor zonsopkomst tot 12.00 uur.

Landelijke ontheffing (artikel 75)

Deze is bestemd voor bijzondere gevallen, zoals asiels, dierenopvangcentra, dierentuinen, wetenschappelijk onderzoek, preparateurs, houden van jachtvogels en herintroductieprogramma's. Het wordt ook gebruikt voor wat heet: 'ruimtelijke ingrepen': wegeaanleg, woningbouw, industrieterreinen. Het ministerie is van plan deze ontheffingen met veel grotere tegemoetkomendheid te verlenen dan tot dusver.

Conclusie

Wat heeft deze wet met al zijn inbreuken en uitzonderingen tot dusver voor de wilde fauna opgeleverd? Weinig, te weinig. Enkele diersoorten zijn formeel er op vooruitgegaan: houtsnip, meeuwen, Vlaamse gaai en ekster, goudplevier, meerkoet, bunzing en hermelijn, andere eenden dan wilde eend, huismus en (in de meeste provincies) spreeuw. Deze moeten voortaan geheel met rust worden gelaten, ook al was dat de laatste tijd in de praktijk reeds het geval.

Achteruit zijn gegaan:

- Exoten; die worden nu actief vervolgd.
- Ringmus, holenduif, knobbelzwaan; die kunnen nu worden aangewezen als provinciale schadesoort.
- Ganzen in het nieuwe provinciale beleid; die mogen dan buiten de reservaten de hele dag en het hele jaar worden geschoten.

Voor de meeste dieren is er niet veel veranderd. Helaas.

Deel 2 (Wat u kunt doen)

- Om de inhoud van de wet en de landelijke regels (AMvB's) te verbeteren en in elk geval niet onder invloed van een kamermeerderheid te laten verslechteren, kunt u zich mondeling of schriftelijk wenden tot de woordvoerders LNV van de Tweede Kamerfracties. Meeste effect kan het benaderen van de regeringspartijen hebben, maar ook de linkse oppositie en de kleine christelijke partijen zijn de moeite waard.
- Om de provincies te beïnvloeden is goed contact met hen van belang. Zij hebben in de praktijk de meeste zeggenschap over de flora en fauna. Zoek uit welke provinciaal ambtenaar in uw provincie met het faunabeleid is belast en maak kennis met hem/haar. Dan weet u waar u in concrete gevallen moet zijn.
- Zorg dat de provincies en met name voormelde ambtenaar de resultaten van uw waarnemingen en inventarisaties toegestuurd krijgen.
- Zoek in gebieden, waar u veldwerk verricht, contact met de plaatselijke politie en overleg met hen wat te doen, als u een overtreding van de Flora- en faunawet tegenkomt. Zij moeten er op letten, dat de beschermende bepalingen worden nageleefd. Er is daarbij naar mijn voorzichtige indruk een kentering te bespeuren; de politie staat niet meer automatisch aan de kant van de jacht-houders, maar wil ook tegen hen bij overtreding in voorkomende gevallen procesverbaal opmaken voor zover ze er tenminste tijd aan willen besteden ¹⁾.
- Ook andere dreigende verstoringen kunt u aan de politie doorgeven. Sla alarm in geval van zo'n verstoring of dreiging. Het doden, opjagen, opsporen, verhandelen en in bezit hebben van beschermde dieren en planten is immers verboden, evenals het verstoren van hun nesten, holen en vaste vind-, rust- en verblijfplaatsen. Voorbeelden: bomen kappen en gebouwen slopen als daar op dat moment beschermde dieren nestelen; rooien van een boomgaard waar steenuilen voorkomen; aanwezigheid van klemmen of vangkooien. Voor dat alles is een vergunning vereist. Zonder dat is men strafbaar.
- Let op gevallen van bijvoeren en op het uitzetten van dieren. Ook dat mag niet!
- In geval van voorgenomen of in uitvoering zijnde werken kunt u als uiterste een kort geding aanspannen tegen de

uitvoerder of de opdrachtgever.

- Let in het veld op de aanwezigheid van kadavers van vooral grote dieren. Leveren die naar uw mening problemen op?

Uw waarnemingen zijn van belang in verband met de heftige discussie, die daarover momenteel plaatsvindt. Natuurmonumenten laat geschoten herten en zwijnen in haar terreinen voortaan liggen, zodat ze worden opgenomen in de kringloop van het natuurlijk systeem. Maar de particuliere jagers verzetten zich daar heftig tegen. Zij willen hun buit en bout voor zichzelf behouden en voeren daartoe de wildste argumenten aan. Ervaringen en berichten gaarne richten aan ondergetekende of aan de redactie ²⁾

- Tenslotte een gespecialiseerd vraagje: richten volgens uw waarneming zwarte kraai, kauw en houtduif buiten de kiemtijd nu wel of geen schade aan maïs en granen?

Dat is van belang bij de vraag of deze dieren belangrijke dan wel onbelangrijke schade aanrichten aan landbouwgewassen en in welke tijd van het jaar dat plaatsvindt.

Let op: enige schade in de kiemtijd staat wel vast, maar de omvang daarvan niet ³⁾.

Over deze en andere mogelijkheden, die u als veldwerkers en terreinwaarnemers hebt bij de realisering van de uitgangspunten van de wet, gaat u vanmiddag verder praten. Ik kan daar helaas niet bij zijn. Maar ik wens u daarbij veel succes en dank u voor uw aandacht.

Voetnoten van de redactie

1) Helaas is onze ervaring met het aangeven van overtredingen tegen de Flora- en faunawet bij de politie beduidend minder positief. Wij krijgen nog steeds erg veel klachten van mensen die bij een poging tot aangifte van zo'n overtreding tegen een muur van onwillendheid en desinteresse van de politie lopen.

2) De kwestie van het laten liggen van kadavers van grote zoogdieren in het veld staat los van de Flora- en faunawet. De redactie is van mening dat deze materie te ingewikkeld is en dus meer toelichting behoeft om tot een zinvolle discussie te kunnen leiden.

3) Het vaststellen van schade aan landbouwgewassen vereist veel meer dan een oppervlakkige waarneming. Zelfs voor specialisten is het vaak ondoenlijk om aan te geven of en zo ja, welke schade er door een bepaalde diersoort op een bepaald moment aan een bepaald soort gewas is of kan worden toegebracht.

KORTE SAMENVATTING VAN DE OVERIGE INLEIDINGEN DOOR JAN BOUTERSE

Inleiding door J.J. Bakker

De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden, na een bijzonder lange voorbereidingstijd en nadat er honderdvierentwintig amendementen op de wet waren ingediend. De wet kwam in plaats van onder andere de Vogelwet, de Jachtwet en de Natuurbeschermingswet. Dat betekent dat in de nieuwe wet de meest uiteenlopende zaken moesten worden geregeld, zoals soortenbescherming, jacht en schadebestrijding en de handel en het bezit van producten van in het wild levende planten en dieren (nationaal en internationaal). Nieuw ten opzichte van de oude wetgeving zijn de erkenning van het autonome bestaansrecht van planten en dieren (intrinsieke waarde), de zorgplicht, het 'nee, tenzij-principe' met betrekking tot de jacht als middel om schade te bestrijden, de doorwerking van de (internationale) Habitat- en Vogelrichtlijnen, de decentralisatie van schadebestrijding en beheer naar de provincies en het verleggen van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering

daarvan van de jager naar de grondgebruiker.

Deze vernieuwingen zijn de oorzaken van diverse onduidelijkheden en knelpunten bij de uitvoering en handhaving van de Flora- en faunawet. Deze problemen zijn nog versterkt door het aannemen van verschillende moties (november 2002). De meeste daarvan waren gericht op de verruiming van de jacht. Minister Veerman heeft, om verdere polarisatie tussen de belangengroepen te voorkomen, ervoor gekozen om een aantal moties voorlopig niet uit te voeren en tracht nu in goed overleg met verschillende partijen te komen tot duurzame oplossingen. Een voorbeeld daarvan is het vaststellen van foerageergebieden voor ganzen en smienten, dat op 1 september 2003 in een 'beleidskader faunabeheer' is geregeld. Een maatregel waarover ook van de kant van onze stichting de nodige twijfels bestaan.

In het jaar 2004 streeft het ministerie van LNV naar de totstandkoming van een aantal 'producten', waarvan de belangrijkste is de AMvB (algemene maatregel van bestuur) artikel 75 inzake ruimtelijke ingrepen. Hierin wordt voor een viertal activiteiten vrijstelling verleend van de ver- en geboden op het gebied van verstoren, verontrusten en doden voor soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet ernstig wordt bedreigd. Hiervoor zal een goed monitoring-programma moeten worden ontwikkeld. Naast andere zaken wordt gestreefd naar een verdere uitwerking van een handhavingsstrategie, in nauwe samenwerking met het OM (Openbaar Ministerie), de politie en de AID (Algemene Inspectie Dienst). Ook komt er een nieuwe beleidsnota 'Impuls soortenbeleid', waarin de minister van LNV uiteenzet hoe hij samen met betrokken partijen de soortenbescherming in de komende jaren gestalte wil geven. Op basis daarvan zal onder meer het nieuwe Meerjarenplan Soortenbescherming 2005-2009 worden opgesteld.

Bovenstaande informatie is afkomstig van de inleiding van J.J. Bakker, 'beleidscoördinator soorten' bij het ministerie van LNV en onder andere de verantwoordelijke man voor de uitvoering van de Flora- en faunawet. In de discussie na afloop van zijn inleiding werden vooral vragen gesteld over de AMvB artikel 75: Krijgen de aanvragers van ontheffingen met AMvB artikel 75 niet te veel ruimte om de natuur te verstoren? De maatregel ligt wel erg in de lijn van de (met name door de LPF gevraagde) grotere beslissingsvrijheden van de lagere overheden en de burgers. Bakker dacht van niet en stelde dat er van een evenwichtige belangenafweging sprake zal zijn en blijven. Een probleem van recente tijd is de 'ridiculisering' van de natuurbelangen in de pers, wanneer bijvoorbeeld de aanwezigheid van een enkele rugstreeppad of modderkruiper grote projecten maandenlang tegenhoudt. Omdat die ridiculisering een contraproductief effect op de soortbescherming heeft, zal er een nieuwe indeling worden gemaakt van streng beschermde, beschermde en algemene soorten. Maar ook met deze indeling blijft het zaak om overtredingen te constateren en belangrijker nog, te voorkomen. Een duidelijke omschrijving van gedragscodes en handhavingprocedures is noodzakelijk.

Inleiding door Guus Durville

Guus Durville, jurist bij Vogelbescherming, constateerde in haar inleiding dat op sommige punten, zoals het houden van kooivogels, de Flora- en faunawet een achteruitgang betekent ten opzichte van de vroegere wetgeving. Oorzaak is de aanpassing van de nieuwe wet aan internationale afspraken. Het is goed dat de juridische bescherming van wilde vogels (en andere dieren) meer aandacht heeft gekregen dan voorheen, maar helaas is de uitwerking van dat punt sterk toegespitst op de

consequenties van de wet ten opzichte van ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van nieuwe wegen of bedrijven-terreinen. De Flora- en faunawet heeft in principe veel meer mogelijkheden; zo kunnen Gedeputeerde Staten de status 'beschermde leefomgeving' aan interessante natuurterreinen toekennen. Maar van deze mogelijkheid is tot op heden nog niet of nauwelijks gebruik gemaakt. Kennelijk is men in de provincies bang voor de consequenties van zulke toekenningen. Ook Guus Durville had het in haar betoog over de ridiculisering in de verslaggeving over te beschermen dieren. Dat belachelijk maken krijgt een overmatige aandacht en heeft in de praktijk al gezorgd voor versoepeling van de wetgeving. Een lastig punt, juridisch gezien, is wat nu precies het verstoren van dieren en met name van vogels is. Er loopt op dit moment een bezwaar tegen het rooien van een hoogstamboomgaard, waarin uilen broeden. Mag de bewuste boom wel buiten het broedseizoen worden gekapt als bekend is dat de uil daar ieder jaar terugkomt? Moet er dan compensatie komen?

Inleiding door Jan Kleefstra

Jan Kleefstra, werkzaam bij een stedenbouwkundig adviesbureau in Friesland en in deze provincie ook actief bij vogeltellingen, vertelde over de toestanden met betrekking tot de aanleg van een pannenkoekenrestaurant aan de oevers van het Sneekmeer. Die aanleg zou het gebied in wijde omtrek verstoren, wat invloed heeft op niet alleen de wilde ganzen die regelmatig in grote aantallen op het aangrenzende meer verblijven, maar ook op de Noordse woelmuis in de oeverzone. Verder zou het restaurant (met toegangswegen en alle andere overlast) precies in een belangrijke verbindingzone komen te liggen. Kleefstra beschreef de moeilijke weg van het indienen van protesten en bezwaarschriften. Je moet goed ingevoerd zijn in de juridische materie en ook niet te snel gefrustreerd raken wanneer de procedures erg lang duren of wanneer je die in eerste instantie verliest. Frustraties ontstaan snel wanneer je ontdekt dat de initiatiefnemers (die het pannenkoekenrestaurant willen bouwen) slecht zijn voorbereid, wanneer de gemeente het laat afweten wat betreft wetskennis en nauwgezetheid van het volgen van procedures en wanneer een grote organisatie als Vogelbescherming niet geïnteresseerd blijkt te zijn om actie te ondernemen.

Middagprogramma

's Middags waren er een aantal workshops, onder andere over het inventariseren en het verwerken van de gegevens in databestanden. Ook was er een workshop over het opstellen van bezwaarschriften en het organiseren van acties voor natuurbescherming. Zelf ben ik bij een zeer geanimeerde workshop geweest met Johan Zwanenburg en Wim Haver (welke laatste werkzaam is bij de afdeling Ruimtelijke Ordening van de gemeente Wageningen), die lieten zien hoe je als natuurstudieclub of actiegroep invloed kunt uitoefenen op het gemeentelijk groenbeleid.

Eerst werd uitgelegd hoe het groenbeleid in Nederland is geregeld: via de Nota's Ruimtelijke Ordening en het Natuurbeleidsplan van de rijksoverheid, via de streekplannen van de provincie tot de structuurplannen of-schetsen van de gemeentes. Deze laatste plannen worden geïmplementeerd in bestemmingsplannen, welke bestaan uit een plankaart met toelichting. Deze bestemmingsplannen bieden een mogelijkheid om daarop te reageren (inspraaktermijn vier tot zes weken).

maar let op, soms worden er (vaak in vakantietijd!) niet ingevulde deelplannen opgesteld waarbij een verkorte inspraakperiode geldt. Wanneer iemand bijvoorbeeld een huis wil bouwen in een gebied waar dat volgens het plaatselijke bestemmingsplan niet mag, kan hij een tussentijdse aanpassing daarvan vragen. Dat heet een artikel 19 procedure en is vaak bedoeld voor een 'postzegelplan'.

Verder kennen gemeentes of regio's landschapsbeleids- of landschapsuitvoeringsplannen welke veelal gekoppeld zijn aan het natuurbeleid van de provincie, de ecologische hoofdstructuur (EHS) en de gebiedsplannen Natuur en landschap van de provincies.

Adviezen inzake gemeentelijk groenbeleid

Uit de adviezen van Wim Haver is de volgende keuze gemaakt:

- Probeer in een vroeg stadium mee te praten en te proberen de betrokkenen te beïnvloeden; dat heeft vaak meer succes dan in een latere fase rechterlijke procedures te starten. Maar dat meepraten lukt alleen wanneer jij of jouw groep enige bekendheid geniet en goed op de hoogte bent van de gang van zaken in de gemeente.
- Wanneer je van een natuurterrein de indruk hebt dat het verloedert omdat het beheer verkeerd wordt uitgevoerd, kun je bij de eigenaar vragen naar het beheersplan (zonder dat krijgt de eigenaar geen subsidie) en met hem in overleg treden over bijvoorbeeld de wenselijkheid van een inventarisatie.
- Vergroot je invloed: laat zien dat je er bent: stuur inventarisatierapporten (netjes opgemaakt) naar de gemeente, terreineigenaren, de pers en dergelijke.
- Organiseer lezingen en excursies in het gebied waar jij actief bent, en nodig raadsleden daarbij uit - en verhinder dat deze laatsten de excursie naar hun hand zetten!
- Schrijf stukjes in de pers over leuke natuurgebieden en bijzondere vondsten.
- Werk samen met andere natuur-, milieu- en actiegroepen en werk aan een systematische opslag en uitwisseling van inventarisatiegegevens.
- Bij juridische procedures is het zaak die te laten doen door rechtspersonen (stichtingen en verenigingen die bij de Kamer van Koophandel staan ingeschreven). Zoek contact met zulke clubs wanneer je als individueel persoon niet 'belanghebbend' bent.
- Werk ook samen met de gemeente of provincie, vraag steun (kaartmateriaal en dergelijke) wanneer jij een inventarisatie gaat maken of een rapport wilt publiceren.

Tenslotte

De Flora- en faunawet is in de eerste plaats opgesteld om de natuur in Nederland te beschermen. Het is goed voor natuur- en milieugroepen om met deze wet in de hand misstanden te bestrijden, of beter nog te voorkomen. Is het leuk actie te moeten voeren? Het is vaak frustrerend, het is leuker in de natuur te zitten en inventarisaties uit te voeren - maar wil je die in de toekomst ook uitvoeren en daarbij leuke vondsten doen, moet je wel actief zijn op het gebied van bescherming. Over jacht en wildbeheer is op de themadag weinig gesproken. Dat zijn onderwerpen waar de gemiddelde KNNV- of Nivonaafdeling niet aan toekomt. Wellicht een goed idee voor donateurs van De Faunabescherming - die vaak ook lid zijn van andere natuur- en milieuorganisaties - om jachtmisstanden bij die andere clubs aan te kaarten!

In memoriam

Leo Backbier

Op 28 oktober jl. overleed Leo Backbier in zijn woonplaats Geleen. Hij had een bijzonder grote kennis van de Nederlandse zoogdieren en zette zich zeer actief in voor de natuurbescherming, met name in Zuid Limburg. Hij was een echte man van de praktijk, een veldwerker, die geen genoegen nam met wat er in de literatuur beschreven stond. Hij ging uit van zijn eigen waarnemingen en die vormden de basis voor zijn artikelen. Zijn kennis mocht hij graag uitdragen en hij was altijd bereid je te helpen als je met een vraag of probleem over een of ander ecologisch onderwerp zat.

Leo Backbier werd op 2 januari 1943 geboren in Geleen. De grote belangstelling voor de natuur kreeg hij, volgens eigen zeggen, van zijn ouders met de paplepel ingegoten. Hij deed niets liever dan het veld in gaan met zijn rugzak en een notitieboekje en zo vergaarde hij heel veel informatie over het leven en de verspreiding van in het wilde leven zoogdieren. Het deed hem pijn dat hij de laatste jaren van zijn leven niet meer in staat was aan deze passie gehoor te geven. Zijn aandacht richtte hij nu volledig op de literatuur. En niet alleen op de papieren literatuur. Toen het internet zijn intrede deed, was Leo er als de kippen bij om ook deze bijna onuitputtelijke bron van kennis te benutten. Hij onderhield talloze contacten met vakgenoten en anderen, die geïnteresseerd waren in de ecologie van Europese zoogdieren. Hij werd, zonder dat hij dat zelf wilde, vaak gezien als specialist op dit gebied. Zelf zei hij daar ooit over: *'Ik heb mijn hele leven lang al een brede interesse gehad. Het ging mij nooit om dat ene onderwerp of die ene specifieke soort, maar vooral om de wereld eromheen. Als ik bijvoorbeeld in de Alpen was, genoot ik op dezelfde wijze van de natuur als van de cultuur die daar ook bij hoort, bijvoorbeeld van de architectuur van de streek. Ik zie mijzelf niet als specialist, laat staan als hamsterspecialist. Tegen wil en dank heb ik dat etiket door de buitenwereld opgeplakt gekregen'*.

Leo Backbier is zestig jaar geworden. Hij blijft in onze herinnering als een warm en hartelijk mens. We zijn hem dankbaar voor alles wat hij voor onze natuur en voor De Faunabescherming heeft gedaan. We zullen zijn kennis en ervaring, zijn meedenken over problemen en zijn belangstelling voor ons werk missen.

Gerard Ellenbroek

In de regering en in de Tweede Kamer zijn onlangs stemmen opgegaan om dierenactivisten als terroristen te bestempelen. Want zo heeft justitie meer mogelijkheden tot opsporing van verdachte personen en kunnen ook hogere straffen worden uitgedeeld. Ook GroenLinks heeft zich aangesloten bij de partijen die een dergelijke maatregel zinvol vinden. Een van de gevolgen van deze stemmingmakerij is dat collectanten van de Dierenbescherming bij het ophalen van geld (rondierendag, 4 oktober) verschillende keren werden geconfronteerd met negatieve en zelfs uitgesproken vijandige reacties.

Tot op heden is er van buiten de politiek maar weinig kritiek op deze ontwikkelingen gekomen. Een genuanceerde reactie stond er echter op 3 oktober j.l. in het dagblad Trouw, in een interview met professor Dirk Boon, hoogleraar Dier en Recht aan de Universiteit van Utrecht. Boon ziet de wens van de Tweede Kamer om dierenactivisten als terroristen te bestempelen, veel te ver gaan.

Enkele citaten uit het interview: *'Het is burgerlijke ongehoorzaamheid. Dat mag, als een onderwerp heel netelig ligt, wat mij betreft nog best ver gaan'*. Voor de hoogleraar is de dierenrechtbeweging niets anders dan andere emancipatiebewegingen waren. *'Ik noem dan abortus, euthanasie, kernenergie, stakingsrecht'*. Voor Boon gaat activisme pas te ver bij geweld tegen mensen en bij 'grote vernielingen'. Maar hij heeft wel begrip voor de radicalisering onder voorvechters van dierenrechten. *'De frustratie wordt zo groot, dan gaat er eens een McDonald's in de fik. Ik kan dat wel begrijpen'*. Boon kent wel een aantal radicale activisten. *'Het zijn allemaal goedbedoelende jongemannen'*.

Frustratie

Dirk Boon (54), die zich sinds de jaren zeventig bezighoudt met de rechtspositie van dieren is tot zijn spijt op het ogenblik de enige gespecialiseerde jurist in Nederland die zich met dieren bezighoudt. En waar Boon alleen bleef in de universitaire wereld, bleven de buitenparlementaire voorvechters van dierenrechten roependen in de woestijn. Boon: *'Er is geen enkele vooruitgang. Met dieren is een aantal tergende dingen aan de hand. Zoals in de bio-industrie. In de bio-industrie worden honderddertig miljoen dieren gehouden. Die dieren leven onder erbarmelijke omstandigheden. De afgelopen dertig jaar wordt daar tevergeefs aandacht voor gevraagd. Dat zij nooit worden gehoord, leidt bij sommige mensen tot een enorme frustratie. Voor hen zijn dieren als hun naasten. Ze gaan van opgekropte woede over de schreef: gooien ruiten in, bezoeken een fokkerij. Maar is dat een delict? Het is van een heel andere orde dan messentrekkers, bolletjesslikkers, hardrijders, enzovoorts. Ik kan wel wat meevoelen met deze mensen. Er zijn grenzen aan wat je met dieren mag doen'*. Die grenzen liggen bijvoorbeeld bij de inzet van proefdieren. *'Ik sta er niet versteld van dat daarover bij veel mensen verontwaardiging heerst. De zeventuizend mensen in ons land die werken met de zeventienduizend proefdieren die we per jaar gebruiken, willen*

faunabeschermers, dieren- en terroristen

JAN BOUTERSE

niets prijsgeven. Het is bijna onmogelijk om na te gaan hoe een dierproef wordt verricht en waarom. Zij zeggen: 'Omdat we ons niet bloot willen laten stellen aan terreur'. 'Hetzelfde gaat op voor de veehouderij. Daar worden honderddertig miljoen dieren gehouden, maar als je door Nederland rijdt, zie je er niets van. Veehouders hebben zich onzichtbaar gemaakt. Vanwege besmettingsgevaar mag niemand de stallen in. Zij zeggen: 'De consument wil goedkoop vlees en de consument vraagt om diervriendelijke producten, om minder dierziekten'. Zonder openheid worden die twee groepen ongelooflijk boos op elkaar'.

De communicatiestoornis heeft desastreuze gevolgen, meent Boon. 'Zo ontstaat vanzelf radicalisering. Maar het gaat te ver om te spreken van fundamentalisme. Nu is Volkert van der G. het boegbeeld geworden van wat slecht is, maar zijn werkwijze bij Milieu Offensief dwingt bewondering af. Hij heeft in zijn korte loopbaan twaalfhonderd procedures aangespannen, waarvan hij negentig procent won. Daarmee zette hij kwaad bloed bij gemeenten en provincies, maar die hadden er zelf een potje van gemaakt'.

Tot zover uit het interview met Trouw. Wat mij opviel is het verschijnsel dat zowel bij de proefdieren als in de bio-industrie de verantwoordelijke mensen zich 'onzichtbaar' hebben gemaakt: zij doen hun werk zoveel mogelijk in het verborgene. Iets vergelijkbaars zien we bij de (plezier)jacht, die veelal wordt uitgevoerd in terreinen die (ook als er niet wordt gejaagd) ontoegankelijk zijn voor het gewone publiek, of op tijdstippen dat de jagers zoveel mogelijk ongestoord hun gang kunnen gaan. Ook bij de uitvoering van de Flora- en faunawet zien we dat er een dichte mist is ontstaan. De wet mag dan wel goed zijn, de uitvoering ervan is ondoorzichtig. Voor mensen die kritisch staan ten opzichte van de jacht is het heel lastig geworden om hun stem te kunnen laten horen bij de belangrijke 'beslismomenten'.

De Faunabescherming

De Faunabescherming heeft in de afgelopen tijd een aanzienlijk aantal procedures aangespannen en gewonnen. Dat zal zeker kwaad bloed zetten bij mensen en instanties die het doodschieten van dieren als belangrijkste vorm van faunabeheer zien. Je kunt je afvragen wat de gevolgen zijn. Gaan de jagers nog meer in het verborgene aan het werk en wordt de uitvoering van de Flora- en faunawet wellicht nog een stuk mistiger, zodat het bijna onmogelijk wordt rechtszaken tot een goed einde te brengen of zelfs aangespannen te krijgen? Zulke ontwikkelingen kunnen - net als in de voorbeelden van professor Dirk Boon - leiden tot communicatiestoornissen, met alle radicaliserende gevolgen van dien.

Laten we duidelijk zijn: de mensen die in en voor de Stichting De Faunabescherming actief zijn, zijn goedwillend van aard en hebben geen behoefte aan gewelddadige confrontaties. Maar wat moeten wij doen wanneer we bij herhaling constateren dat

er in 'het veld' wetten worden overtreden door mensen die zich met jacht en wildbeheer bezighouden, en dat onze sympathisanten worden lastig gevallen wanneer zij die overtredingen in de publiciteit brengen? Wij zien dat vanwege het grotendeels ontbreken van controle de overtreders zelden worden gepakt. De landelijke politiek interesseert zich nauwelijks voor zaken als faunabescherming en jacht, kennelijk kan er door de politieke partijen te weinig mee 'gescoord' worden. Daarentegen vinden vooral die mensen gehoor die pleiten voor een terugtrekkende overheid waardoor meer wordt overgelaten aan het eigen verantwoordelijkheidsgevoel en initiatief van de burgers. De ervaring leert dat zo'n ontwikkeling zelden leidt tot een verbetering van de situatie van natuur en milieu.

Inspectie

Tenslotte en ter geruststelling: wij houden ons als Stichting De Faunabescherming intensief bezig met 'inspectie'. Dat wil zeggen dat wij ons toeleggen op het constateren van activiteiten en ontwikkelingen op het gebied van faunabescherming, jacht en 'wildbeheer'. Wij protesteren bij voortdurend tegen misstanden en overtredingen die bij onze inspecties aan het licht komen en zetten ons vervolgens in voor het voeren van rechtszaken, zoals die tegen de veel te gemakkelijk door provincies afgegeven ontheffingen om bepaalde diersoorten te bejagen. Over de manier waarop wij onze protesten vorm geven, wordt goed nagedacht opdat de middelen waarmee dat gebeurt het doel niet voorbij schieten. Wij gebruiken steeds legale middelen en bewandelen uitsluitend legale wegen, hoe moeilijk het soms ook is om op deze manier aandacht in de media te krijgen.

De opiniepeilingen geven aan dat er een virtuele dier-vriendelijke meerderheid is in de Tweede Kamer. We moeten deze barre winter van politieke overheersing door hen die niets met dieren en milieu hebben, even door maar er is licht aan het einde van de tunnel. Het zal echter een zware opgave blijven om datgene wat er in het afgelopen jaar is vernield op het gebied van dierenwelzijn en faunabescherming, weer snel te herstellen. Decennialang is er gewerkt aan een betere wet- en regelgeving maar in enkele maanden tijd zijn de resultaten daarvan door toedoen van met name CDA, WD en LPF voor een belangrijk deel kapotgemaakt. Die terreuractie zal haar sporen veel nadrukkelijker nalaten in de Nederlandse natuur dan die van welke dierenactivistengroep dan ook!

In de Zwolse krant lezen we dat burgemeester Arend ten Oever van Ommen zijn dierenliefde maar amper onder stoelen of banken kon steken. Bij de opening van een kleindieren-show in Hardenberg (net over de gemeentegrens) vertelde hij de fokkers dat hij van een boerenbedrijf kwam en vroeger schapen, paarden en konijnen had gehad.

Wandelend tussen de kooien bleek de liefde van Arend ten Oever voor de dieren nogmaals, getuige zijn vraag: *'Zitten hier ook patrijzen? Ik jaag namelijk ook'*. Uit het krantenstukje is niet duidelijk of de journalist de tegenstrijdigheid in de uitspraken van de burgemeester wel in de gaten heeft of misschien ziet hij die ook niet omdat hij zelf ook jager is. Hopelijk straft de bevolking van Ommen haar eerste burger over enkele jaren als de burgemeesters gekozen gaan worden. Wij zullen zeker ons uiterste best doen om lijsten samen te stellen van jagende kandidaten voor het burger-vaderschap!

In de Haagsche courant van eind augustus stond het volgende berichtje: *'de VVD klaagt over meeuwen'*. VVD-gemeenteraadslid mevrouw Oosterholt wil dat de gemeente volgend jaar iets doet aan de meeuwen langs de kust en in het Benoordenhout. Volgens haar hebben de bewoners in die buurten erg veel last van meeuwen. Het raadslid vraagt zich af of de toename van vossen in de duinen, het warme weer en de vroege strandgasten misschien oorzaken zijn van de (luidruchtige) meeuwen. Krijgen de vossen nu ook al de schuld als er teveel vogels zijn? Tot nu toe werden ze altijd aangeklaagd omdat ze alles opraten. Wat ons betreft komt deze mevrouw, mocht ze daar

plannen voor hebben, niet in aanmerking voor het toekomstige burgemeesterschap van Den Haag!

In juni 1998 vergiftigden twee Belgische jagers zes buizerds, twee sperwers, een havik en een egel. Na veel rechtsgangen kregen de jagers elk € 1000,- boete en moeten ze € 18.500,- betalen aan de Vlaamse vogelbescherming! De hoogste Belgische rechtbank vond dat *'gelet op de ecologische waarde van de gedode dieren, de Vogelbescherming is geschaad in haar activiteiten en in het bewerkstelligen van haar doelen'*. In ons land hebben we een dergelijke uitspraak tegen dit soort roofvogelmoordenaars nog nooit gezien. Eigenlijk zouden onze rechters eens voor een stage naar onze zuiderburen moeten gaan om te zien hoe deze mensen gestraft dienen te worden.

Volgens de Provinciale Zeeuwse Courant is een zeventigjarige inwoner van Poortvliet door de rechtbank van Middelburg veroordeeld tot € 250,- boete, waarvan € 100,- voorwaardelijk. De man wilde wraak nemen op de kat van zijn buurman, die

Afgelopen maand maakte ik onderstaande foto van een soort schuttershut binnen de grenzen van nationaal park de Hoge Veluwe. Het lijkt op een klein huisje op de top van een heuvel. Zouden dit soort bouwwerkjes nu vaker in het veld worden neergezet nu men niet meer op drijfjacht mag gaan?

zijn sierduiven had geroofd. Daartoe had hij een dodelijk gif in het (katten)voer gedaan en de etensbak in zijn duivenhok geplaatst. Aan zijn gedupeerde buurman moest hij de kosten van de dierenarts, zijnde € 30,-, betalen. Dit geeft maar weer eens aan hoe mild onze rechters zijn met dieren-mishandelaars.

In het hele land ontstonden aan het eind van de zomer plotseling overall problemen met wilde zwijnen. Zo maakten twee zwijnen de provincie Overijssel onveilig. Er werden tuintjes omgewoeld en de provincie gaf snel een vergunning af om de dieren te schieten. De jachtopzichter heeft ze echter nooit te pakken gekregen.

Ook in Drenthe en zelfs in Groningen werden zwijnen gezien, je gaat zo langzamerhand denken dat er lieden zijn die de zwijnen her en der loslaten om veel commotie te veroorzaken. Als het wilde zwijn dan ook nog als een levensgevaarlijk monster wordt neergezet en als verspreider van allerlei enge ziektes wordt aangewezen, kan de jager al gauw op steun rekenen om zijn hobby uit te kunnen voeren. Want er moet natuurlijk wat te jagen blijven. En misschien kunnen ze op deze manier zelfs

de drijfjacht wel weer terug krijgen. Of zal de politiek op tijd wakker worden?

Het gaat steeds gekker worden. De Wildbeheereenheid Aalten mag ondanks eerdere moeilijkheden, toch nog hun verzameling opgezette dieren voor educatieve doeleinden gebruiken. Een AID-ambtenaar had eerder dit jaar de hele verzameling in beslag genomen op de Country Fair in IJzerlo. De WBE had geen ontheffing van het ministerie van LNV. Daarop vroeg de WBE alsnog een ontheffing aan voor het tentoonstellen van geprepareerde diersoorten, die echter werd geweigerd. Daartegen maakte de WBE formeel bezwaar. *'Dit bezwaar leidde tot een herziening van het landelijk beleid van het ministerie'*.

De problemen waren ontstaan door de nieuwe Flora- en faunawet, die bijna alle in het wild levende dieren vergaand beschermt. Uitgezonderd (en daar gaan we weer) zijn alleen de diersoorten die volgens de Jachtwet mochten worden bejaagd; ze mogen nog steeds zonder preparateursmerk worden opgezet. Zo zie je maar weer dat de nieuwe Flora- en faunawet steeds met kleine stukjes wordt teruggedraaid. Hebben die jagers nu echt zoveel te vertellen?

Als u informatie heeft voor deze rubriek of wilt reageren, kunt u e-mailen naar de redactie van Argus (zie colofon) of schrijven naar Harry Voss, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn. Bellen mag natuurlijk ook: (055) 534 45 50.

AID: Geen geld meer voor controle op jachtactiviteiten

Hoewel het officieel (nog?) niet is bevestigd, blijkt uit allerlei krantenberichten dat de Algemene Inspectiedienst (AID) haar taken inzake de controle op illegale jachtactiviteiten, zoals het jagen zonder geldige papieren of ontheffingen, het uitzetten van fazanten, het bijvoeren, enzovoorts zal moeten stopzetten of in ieder geval drastisch zal moeten beperken. Reden daarvoor zouden de bezuinigingen zijn, die de dienst krijgt opgelegd. Dat uitgerekend deze taak van de dienst wordt uitgehold, verbaast ons eigenlijk niet, gezien de politieke koers die er op dit moment door regering en parlement wordt gevaren. Het past precies in het plaatje van het terugdraaien van de beschermde status van allerlei diersoorten, die deze krachtens de Flora- en faunawet hadden verworven, het volstrekt ten onrechte verlenen van allerlei ontheffingen voor het jagen buiten de wettelijk toegestane kaders door de provincies en de stemmingmakerij tegen natuur- en dierenactivisme door kamerleden als Van den Brink, Opiaat en Schreier Pierik. In dit artikel, gebaseerd op recente berichten in de pers, worden de problemen bij de AID toegelicht en wordt ingegaan op de gevolgen van het stopzetten van de controles op de jacht. In het Algemeen Dagblad van 10 november jl. schreven de journalisten Botman en Mureau dat de AID landelijk nog maar één man per jaar vrij zou willen maken voor controles in het veld. De medewerkers van de dienst zouden zich niet meer mogen bemoeien met de 'geweerdragers'. De verslaggevers van de krant baseerden zich op twee medewerkers van de AID, die dat tegenover hun krant zouden hebben bevestigd. Tekenend is dat deze medewerkers anoniem wensten te blijven uit angst voor hun baan!

Sinds het verdwijnen van de Jachtwet, wordt in de Flora- en faunawet en door de vele daarop gebaseerde Algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) bepaald wat jagers wel en niet mogen. Ontheffingen voor bijvoorbeeld het schieten van beschermde diersoorten, worden verleend voor de provincies. De controle in het veld geschiedt door de politie en door de afdeling Natuur van de AID. Zeker nu er, sinds de opheffing van de veldpolitie, bij de politie weinig tijd en interesse meer is om zich met veldtoezicht bezig te houden, is de AID de enige instantie die jagers bij hun bezigheden in de gaten kan houden. Tot op heden was dit ook een belangrijk onderdeel van takenpakket van die dienst. In het veld zien de medewerkers van de AID geregeld zaken die verboden zijn: het uitzetten van fazanten voor de jacht; het afschieten van beschermde soorten zoals houtsnippen; het vergiften en het vernielen van nesten van roofvogels of het aanleggen van voederplekken om geliefde 'prooidieren' bij te voeren of te lokken om zij dan gemakkelijk te kunnen schieten.

Volgens Botman en Mureau telt de afdeling Natuur van de AID nu ruim dertig werknemers, maar moet dit aantal wegens bezuinigingen terug worden gebracht naar vierentwintig. Dat is een van de redenen waarom de controles op de jacht, die

relatief veel tijd en geld kosten, nagenoeg worden stopgezet. De AID zal zich meer gaan richten op bijvoorbeeld het agrarisch natuurbeheer. De controles daarop zouden eenvoudiger zijn en zelfs indirect, via Europese subsidies, geld opleveren.

De AID valt onder de directie Natuur van het ministerie van LNV en de minister vindt dat de controle op de jacht een taak is van de politie. Echter, zoals gezegd, heeft de politie sinds het afschaffen van de veldpolitie zo'n tien jaar terug, nauwelijks nog kennis van de 'groene' handhavingstaken. De Flora- en faunawet met al haar uitzonderingen en het ingewikkelde ontheffingstelsel maakt het er voor de politie niet gemakkelijker op. Vaak is men niet eens op de hoogte van wat in een bepaald gebied wel mag en wat niet. Jagers maken handig gebruik van deze onkunde bij de politie, die daardoor op haar beurt vaak niet eens de moeite neemt om op te treden als verontruste burgers illegale handelingen melden. Bovendien is er voor de controle op jacht en voor de opsporing van stropers in de meeste politieregio's niet of nauwelijks tijd.

Een ander pijnpunt is dat de politie vaak samenwerkt met onbezoldigde jachtinspecteurs, die, zoals de medewerkers van de AID zelf aangeven, absoluut niet onafhankelijk zijn. De meeste jachtinspecteurs zijn zelf jager of in dienst van een jager of jachtcombinatie. *Wat zij doen is zorgen dat er in hun gebied geen stropers actief zijn. Er is dus helemaal geen controle op jagers, die zelf over de schreef gaan. En als burgers een tip aan de politie doorgeven, zijn de jagers de eersten die het weten. Dan is een zaak meteen stuk*, aldus de AID. Ook in de Tweede Kamer is het inmiddels doorgedrongen dat hier op slinkse wijze de jacht een dienst wordt bewezen. Volgens het artikel van Botman en Mureau is SP-Kamerlid Krista van Velzen woedend over de gang van zaken bij de AID. Zij stelde op basis van eigen onderzoek vragen aan minister Veerman. *'Het lijkt erop dat Veerman hier op stiekeme wijze de hele regelgeving op het gebied van de jacht loslaat. Dat kan natuurlijk niet'*. Officieel, zo meldt het artikel in AD, ontkent de AID nog steeds dat de controle op jacht op een laag pitje is gezet. Ook het ministerie van LNV zegt van niets te weten. *'Mij is geen verandering van beleid bekend. Als daar sprake van zou zijn, moet dat een beslissing zijn van het ministerie'*, zegt een AID-woordvoerder. Feit is dat de koerswijziging binnen de AID tot onrust heeft geleid. Controleurs vrezen dat jagers voortaan hun gang kunnen gaan. *'Ze krijgen een makkie'*, zeggen de medewerkers. Ook De Faunabescherming vreest het ergste als de AID haar jachttoezicht beperkt of stopzet. De jagers krijgen op deze manier vrij spel en dat is vragen om moeilijkheden. Nu al verschijnen er berichten dat in bijvoorbeeld Noord-Holland vrijelijk op de vos wordt gejaagd, terwijl het volgens de wet verboden is. Wanneer jagers eenmaal weten dat ze toch niet worden gecontroleerd, nemen ze ook niet de moeite ontheffingen aan te vragen. De 'pakkans' voor illegale jachtpraktijken was al gering maar wordt op deze manier helemaal onaanvaardbaar laag.

Amfibievriendelijk bouwen

In het juli nummer van Argus van 2002 publiceerden we een artikel over het probleem van de rioolputten als onoverkomelijke hindernis voor (trekkende) kikkers, padden en salamanders. Arno Kerkdijk legde aan de hand van de situatie in Apeldoorn uit wat de oorzaak was van de problemen en hoe er op een relatief eenvoudige en goedkope manier maatregelen konden worden genomen om deze dieren te behoeden van een wisse dood. Op dat artikel kwamen tal van reacties binnen. Veel mensen vertelden in hun woonplaats actief te zijn of aan de gang te willen gaan met beschermende maatregelen voor amfibieën. Onderstaand persbericht toont nog eens aan hoe dankbaar er gebruik wordt gemaakt van de ideeën uit dit artikel en bovenal hoeveel dierenlevens er inmiddels gespaard worden door een simpele bouwtechnische aanpassing.

Persbericht

Heesch, 6 oktober 2003

Gemeente Bernheze wint met amfibievriendelijk voorstel prijsvraag Nationaal Pakket Duurzaam Bouwen

Tijdens de Praktijkdag Duurzaam Bouwen op 25 september 2003 te Harderwijk heeft de gemeente Bernheze een prijs gewonnen voor het beste wijzigingsvoorstel voor het Nationaal Pakket Duurzaam Bouwen 2002. De Praktijkdag Duurzaam Bouwen Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) werd georganiseerd voor beroepsgroepen, waaronder overheid, provincies, gemeenten, waterschappen, adviesbureaus en aannemers, die zich binnen de GWW bezighouden met één of meer aspecten van Duurzaam Bouwen.

Duurzaam Bouwen in de GWW omvat een groot scala aan onderwerpen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, maar ook aan energiezuinig ontwerpen. De voorgestelde maatregel van de gemeente Bernheze behelst het voorkomen van faunabarrières door de aanleg van amfibievriendelijke trottoirkolken en -banden in de bebouwde omgeving. Uit onderzoek van onder andere het RAVON (Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland) en de Paddenwacht Apeldoorn is namelijk gebleken dat jaarlijks in Nederland duizenden kikkers, padden en salamanders in rioolputten sterven.

Kolken: mortuarium voor 'beschermde' amfibieën

Met de invoering van de Flora- en faunawet zijn veel diersoorten, waaronder ook padden, salamanders en kikkers, wettelijk beschermd. Om amfibieën in onze steden en dorpen te beschermen is niet alleen een geschikt biotoop nodig, maar ook een amfibievriendelijke infrastructuur.

Amfibieën blijven meestal niet op een vaste plek zitten, maar trekken het grootste deel van hun leven overal heen. Dat deze dieren tijdens hun trek vaak het slachtoffer worden van het verkeer is geen nieuws meer. Veel minder bekend is dat trottoirkolken een groot gevaar vormen voor (trekkende) amfibieën. Jaarlijks belanden er enorme aantallen in rioolputten waar hen een wisse dood wacht als zij er niet weer tijdig worden uitgehaald. Er is geen voedsel te vinden, het water is vaak verontreinigd met olieresten en er is bovendien geen droog plekje om te rusten.

Als amfibieën tijdens de voortplantingstrek in het voorjaar op hun tocht een weg met trottoirs oversteken komen zij een rechte stoeprand tegen waar niet overheen te springen of klimmen is. Op zoek naar een geschikte plaats om hun weg te vervolgen kruipen de dieren vervolgens langs deze stoeprand. De kans dat ze daarbij in een rioolput terecht komen is erg groot. Daar verdrinken zij na korte tijd. Ook eendenkuikens en jonge egels belanden regelmatig in deze kolken. Daarom is een structurele oplossing voor dit probleem nodig.

Door de instroomopeningen van de kolken af te dichten met gaas en schuine trottoirbanden aan te leggen kunnen grote aantallen amfibieën gered worden. Vooral in nieuwbouwwijken verdient het aanbeveling met deze maatregelen rekening te houden. Bij de eerstkomende wijziging zal de maatregel aan het Nationaal Pakket worden toegevoegd.

Nadere informatie is verkrijgbaar bij de heer J.F.C. van den Braak, coördinator duurzaam bouwen, telefoon (0412) 45 88 93.

Redactie

Pad (foto: Pieter Elbers).

